

**DZIENNIK URZĘDOWY
KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO
BRZESKIEGO**

WRZESIEŃ

1934 R.

TREŚĆ:

54	O opłatach szkolnych w szkołach zawodowych	419
55	O opłatach za egzamin dla eksternów w państwach szkolnych zawod.	425
56	Instalowanie lokalnych urządzeń telefonicznych	425
57	Legalizowanie aktów i dokumentów sporządzonych w Z.S.R.R.	427
58	Wydawanie obligacyj Pożyczki Narodowej	428
59	Przelewy obligacyj Pożyczki Narodowej	430
60	Skup i zastaw obligacyj Pożyczki Narodowej	433
61	Księga Pamiątkowa Ucznia - Żołnierza	434
62	Urządzanie imprez w szkole	435
63	Organizacja roku szkolnego w Szkołach Zaw. Doksztalujących	435
64	Składki w szkołach	450
65	Plan pracy ognisk metodycznych fizyki i przyrodznawstwa.	450
	Tymczasowa organizacja opieki szkół średnich nad szkołami powsz.	459
	Ruch służbowy	426
	Komunikaty	472

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Zadania dydaktyczne dyr. szkoły średniej—A.W. Tatomir (dok.)	473
Kilka uwag o akcji niesienia pomocy dzieciom szkół powszechnych przez młodzież szkół średnich — T. Pożniak	484
O konieczności zakładania i rozszerzania bibliotek szkolnych A. Czernecki	488
Nauczyciel, a jego rola w akcji T-wa P. B. P. S. P. na terenie samorządów — K. Mirecki	492
Instrukcja o wykonaniu łyżew sposobem domowym	494
Powszechny Uniwersytet Korespondencyjny	497
Z wydawnictw	498
Książki nowonabyte do Centralnej Biblioteki Pedagogicznej	499

*P. Filipowicz
Jozef
Brygida*

CENTRALNA BIBLIOTEKA PEDAGOGICZNA
(Dąbrowskiego 8)
otwarta w godzinach od 16 do 20.

**KURATOR OKRĘGU SZKOLNEGO BRZESKIEGO
PRZYJMUJE INTERESANTÓW W PONIEDZIAŁKI
I PIĄTKI OD GODZ. 12 DO 14-ej.**

54.

MINISTER**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego****OKÓLNIK NR. 86.**

z dnia 14 czerwca 1934 r. (I R 4545/34)

o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych.

Z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1934 r. zarządzam pobieranie w państwowych szkołach, seminarjach i na kursach zawodowych następujących opłat szkolnych:

I. Takse za egzamin wstępny uiszczają wszyscy kandydaci, przystępujący do tego egzaminu:

- a) na kurs pierwszy w szkołach technicznych, średnich technicznych kolejowych, w szkołach i liceach handlowych, oraz w szkołach ogrodniczych i średnich rolniczych zł. 5.
- b) w szkołach rzemieślniczo-przemysłowych (męskich i żeńskich), w szkołach mistrzowskich, w szkołach rzemieślniczych i gospodarczych żeńskich, seminarjach zawodowych żeńskich i w szkołach niższych technicznych kolejowych zł. 3.

II. Takse za badania psychotechniczne uiszczają wszyscy kandydaci, poddawani tym badaniom:

- a) w szkołach wymienionych w p. I ust. a. zł. 2.
- b) w szkołach wymienionych w p. I ust. b. zł. 1.

III. Takse wstępną czyli wpisowe uiszczają wszyscy uczniowie nowoprzyjęci do szkoły lub na kurs — we wszystkich szkołach oraz na kursach, z wyjątkiem kursów wędrownych i kursów korespondencyjnych zł. 10.

IV. Taksa za egzamin końcowy we wszystkich szkołach i kursach zł. 10.

V. Taksa za świadectwa:

- a) za świadectwo ukończenia szkoły lub kursu   zł. 5.
     U w a g a : Świadectwa (wykazy postępów) roczne,
     półroczne, względnie semestralne, wydaje
     się bezpłatnie.
- b) za duplikaty świadectw. ukończenia szkoły lub
     kursu   zł. 11.
- c) za duplikaty świadectw (wykaz postępów) rocznych,
     półrocznych, względnie semestralnych   zł. 13 gr. 20.

VI. Taksa administracyjna.

A. W szkołach:

a) technicznych:

- 1) na wydziałach mechanicznych, mechanicznych kole-
 jowych, elektrycznych, elektromechanicznych, mecha-
 niczno = elektrotechnicznych, lotniczych, samochodow-
 wych, młynarskich, włókienniczych, górniczych, hut-
 niczych, przemysłowo-leśnych   rocznie zł. 170
  - 2) na wydziałach chemicznych, ceramicznych, piwo-
 warskich   rocznie zł. 190
  - 3) na wydziałach budowlanych, drogowych, drogowo-
 budowlanych, drogowo-wodnych, mierniczych, mel-
 joracyjnych, miernictwa kopalnianego, eksploatacyj-
 nych kolejowych   rocznie zł. 130
- b) ogrodniczych średnich   rocznie zł. 190
- c) ogrodnictwa w Poznaniu i w Państw. Wyższej Szkole Gos-
 podarstwa Wiejskiego w Cieszynie   rocznie zł. 220
- d) rolniczych średnich   rocznie zł. 80
- e) kolejowych niższych   rocznie zł. 90
- f) rzemieślniczo-przemysłowych męskich, rękodzielniczych i
 gospodarczych żeńskich oraz w seminarjach zawodowych
 żeńskich   rocznie zł. 90
- g) rzemiosł budowlanych, koszykarskich   rocznie zł. 40
 i szewskich
- h) w liceach i szkołach handlowych   rocznie zł. 130
- i) mistrzów mechaników, mistrzów budowlanych, drogowych i
 meljoracyjnych, oraz na kursie majstrów i podmajstrzych
 młynarskich w Bydgoszczy   rocznie zł. 100
- i) w szkole wiertniczej w Borysławiu   rocznie zł. 130

B. Na Kursach :

- a) radjo technicznych, ogrodnictwa w Poznaniu i Wilnie   rocznie zł. 130
- b) nadzorców drogowych i meljoracyjnych za cały kurs   jednorazowo zł. 30
- c) gorzelniczych za cały kurs   jednorazowo zł. 20
- d) praktyki ogrodniczej w Zaleszczykach   jednorazowo zł. 20
- e) półrocznych dla elektromonterów, dla maszynistów i palaczy za cały kurs   jednorazowo zł. 30
- f) rocznych elektromonterów i dla pracowników przemysłu metalowego   rocznie zł. 60
- g) kilimkarstwa, płatne zgóry   miesięcznie zł. 12
- h) rysunków zawodowych dla rzemieślników, przemysłu metalowego, budowlanego i drzewnego,   miesięcznie zł. 3
- i) rysunku odręcznego, płatne zgóry   miesięcznie zł. 3
- j) snycerstwa i rzeźbiarstwa dla rzemieślników przemysłu drzewnego, kamieniarskiego i sztukatorskiego, płatne zgóry   miesięcznie zł. 3
- k) rękodzielniczych, gospodarczych i handlowych, zorganizowanych przy szkołach średnich zawodowych i żeńskich seminarjach zawodowych, płatne zgóry   miesięcznie zł. 5
- l) rękodzielniczych i gospodarczych, zorganizowanych przy niższych szkołach zawodowych, płatne zgóry   mies. zł. 3
- m) trykotarstwa maszynowego i haftu maszynowego, płatne zgóry   miesięcznie zł. 5
- n) wieczornych kroju i szycia, zorganizowanych przy państwowych szkołach i seminarjach zawodowych żeńskich, płatne zgóry   miesięcznie zł. 5
- o) korespondencyjnych — od przedmiotu, płatne zgóry   półrocznie zł. 5
- p) wędrownych, prowadzonych przez państwowe szkoły zawodowe żeńskie, płatne zgóry   miesięcznie zł. 2

VII. Taksy, wpłacone przez uczniów i słuchaczy kursów, zwrotowi nie podlegają.

VIII. a) Taksy, wymienione pod V b) i c), stanowią dochód Skarbu Państwa i powinny być wpłacane przez zainteresowanych znaczkami stemplowymi wartości minimalnej 10 i 12 zł., które Dyrekcja szkoły nakleja na wydanym duplikacie i kasuje.

b) Taksy, wymienione w punktach I, II wzięte łącznie, rozdzielają Dyrekcje szkół pomiędzy egzaminatorów oraz prowadzących badania psychotechniczne, jako wynagrodzenie za

udział w egzaminach; sumy uzyskane od uczniów z tego tytułu powinny być podawane w liście wypłat wynagrodzeń egzaminatorów.

c) Dochód z taks, wymienionych w punktach III, IV, V^a i VI, Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorjum Okręgu Szkolnego rocznych planach finansowo-gospodarczych.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody większe od zatwierdzonych wydatków, przelewają nadwyżki za pośrednictwem P. K. O. na właściwe konta Izb Skarbowych, względnie na konta Kas Urzędów Skarbowych na rachunek funduszu specjalnego Kuratorjum Okręgu Szkolnego pod nazwą „Taksa administracyjna“.

Dyrekcje szkół, których zatwierdzone plany przewidują dochody mniejsze od zatwierdzonych wydatków, otrzymują z Kuratorjum Okręgu Szkolnego brakujące sumy w formie dotacji.

d) Sposób pobierania, przełowywania i księgowania sum, otrzymywanych z powyższych taks, normują przepisy rozchunowo-kasowe, wydane przez Ministerstwo W. R. i O. P.

IX. Do uiszczania taks obowiązani są zasadniczo wszyscy uczniowie.

X. a) Taksy, wymienione w punktach I, II, III, IV i VI B poz. b), c), d), e), powinny być uiszczone przed przystąpieniem do egzaminu i przyjęciem do szkoły lub na kurs.

b) Taksy administracyjne, wymienione w punkcie VI A oraz p. VI B. poz. a) i f), powinny być wpłacane w dwóch równych ratach półrocznych z początkiem danego półrocza, jednak najpóźniej do dnia 20 listopada za I półrocze i do dnia 20 kwietnia za II półrocze.

c) Od uczniów, którzy przed ostatecznym terminem płatności taksy występują ze szkoły, można nie żądać opłacenia taksy.

XI. a) Dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych, pobierających uposażenie służbowe lub wynagrodzenie ze Skarbu Państwa, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, z zastrzeżeniem, że rodzice ich nie posiadają znaczniejszego majątku, opłacają ulgową takse administracyjną, która wynosi 30% normalnej taksy, wykazanej w punkcie VI A.

b) Dzieci rodziców niezamożnych, o ile wykazują postępy w naukach dostateczne i sprawowanie dobre, mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od taksy administracyjnej; w wyjątkowych wypadkach również i dzieci czynnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych mogą korzystać z częściowego lub całkowitego zwolnienia od ulgowej taksy (punkt XI poz. a). Zwolnienia takie muszą jednak mieścić się w granicach normy dozwolonej.

Całkowite zwolnienia od taksy administracyjnej należy stosować w pierwszym rzędzie w odniesieniu do dzieci niezamożnych inwalidów wojennych oraz niezamożnych kawalerów orderu „Virtuti Militari“ i odznaczonych Krzyżem lub Medalem Niepodległości.

c) Określonych wyżej ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od opłaty taksy administracyjnej udzielają co półrocze Rady Pedagogiczne szkół stosownie do stanu majątkowego rodziców — uczniom, którzy pilnością i postępami w nauce na to zasługują. Rady Pedagogiczne powinny przy zwolnieniach od taks rozważyć dokładnie warunki, w jakich młodzież poza szkołami pozostaje. Opieka domowa ucznia może odwołać się od decyzji Rady Pedagogicznej, w wypadku odmówienia zwolnienia, do Kuratorjum, które rozstrzyga ostatecznie.

d) Radom Pedagogicznym przysługuje prawo udzielania ulgowej taksy administracyjnej oraz częściowego lub całkowitego zwalniania od taksy administracyjnej, o których mowa w punkcie XI b), w wysokości nie przekraczającej 20% wpływu, jaki osiągnęłaby szkoła, pobierając całkowitą takse administracyjną, wymienioną w punkcie VI A, od wszystkich uczniów zapisanych do szkoły.

e) Gdwyby jakieś wyjątkowe względy zmuszały Radę Pedagogiczną do udzielenia zwolnień na kwotę wyższą, niż wyżej wskazana, winny Dyrekcje szkół uzyskać na to zgodę Kuratorjum Okręgu Szkolnego, występując z wnioskami w I półroczu do dnia 1-go listopada, a w II półroczu do dnia 1-go kwietnia (w szkołach rzemiosł budowlanych do dnia 1 lipca i 1 stycznia).

f) decyzja Rady Pedagogicznej o udzieleniu ulgowej taksy administracyjnej oraz o częściowym lub całkowitem zwolnieniu od taksy następuje do dnia 20 października na skutek podania, wniesionego do Dyrekcji szkoły przez rodziców lub opiekę domową ucznia, w terminie najdalej do dnia 20 wrześ-

śnia. Dyrekcja szkoły może żądać uzupełnienia podania zaświadczeniem o stanie majątkowym.

g) Funkcjonariusze państwowi i wojskowi zawodowi nie składają podań o udzielenie ulgowej taksy administracyjnej. Dyrekcja szkoły może jednak zażądać od nich w razie wątpliwości przedstawienia świadectwa o stanie majątkowym lub formalnego zaświadczenia, że interesowany jest funkcjonariuszem państwowym.

h) Uczniowie, którzy uzyskali zwolnienie od taksy w jednym półroczu, korzystają ze zwolnienia i w następnym półroczu szkolnym, o ile istnieją warunki, od których zależy zwolnienie.

i) Uczniowie nie zwolnieni od taksy obowiązani są wpłacić ją ratami półrocznymi bezzwłocznie po zakomunikowaniu im odnośnych decyzji Rady Pedagogicznej, najpóźniej jednak do dnia 20-go listopada za I półrocze i do dnia 20-go kwietnia za II półrocze.

k) Nowowstępujący uczniowie w pierwszym półroczu szkolnym od żadnych opłat nie mogą być zwolnieni. Nie dotyczy to dzieci funkcjonariuszów państwowych i wojskowych zawodowych. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Kuratorjum Okręgu Szkolnego będzie udzielało w drodze wyjątku ulgowych taks administracyjnych i zwolnień od nich nowowstępujących uczniów w 1-ym półroczu szkolnym.

XII. a) Od opłat, wymienionych w punktach I, II, III, IV, V i VI B., nikt zwolnionym być nie może.

b) W sprawach, związanych z pobieraniem (egzekwowaniem) taksy oraz umarzaniem w wyjątkowych wypadkach nieściągalnych taks, decyduje Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

XIII. Z chwila wejścia w życie niniejszego okólnika uchylam zarządzenie z dnia 24 sierpnia 1932 r. (III TP-3643/32) o opłatach szkolnych w szkołach zawodowych (Dz. Urzęd. Min. W. R. i O. P. Nr. 6 z roku 1932, poz. 75).

Minister

(—) W. Jędrzejewicz

55.

M I N I S T E R

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK NR. 97.

z dnia 30 czerwca 1934 r. (I R=5130/34)

o opłatach za egzamin dla eksternów w państwowych szkołach zawodowych.

Z mocą obowiązującą od dnia 20 sierpnia 1934 r. zarządzam pobieranie następujących opłat za egzamin dla eksternów w państwowych szkołach zawodowych:

1) Taksa za egzamin w zakresie programu średniej szkoły handlowej	20 zł.
2) Taksa za egzamin w zakresie programu licealnej szkoły handlowej	20 zł.
3) Taksa za egzamin w zakresie programu Seminarjum Nauczycielek:	
a) z krawiectwa, z bielizniarstwa, z modniarstwa, z hafciarstwa i z gospodarstwa	20 zł.
b) z innych rzemiosł, których praca warsztatowa musi być wykonana poza Seminarjum z powołaniem na członków Komisji Egzaminacyjnej osób z poza grona nauczycielskiego Seminarjum, należy pobrać opłatę w wysokości	50 zł.
4) Taksa za świadectwa, wydawane eksternom ze złożenia egzaminu	5 zł.
5) Taksa za duplikaty świadectw, wydawanych eksternom	11 zł.

Od opłat, przewidzianych w punktach 1, 2, 3_a, 3_b, 4 i 5 nikt zwolnionym być nie może.

Taksy, wymienione w punktach 1, 2, 3_a i 3_b, należy uiszczać za pośrednictwem P.K.O. na konto czekowe szkoły przed przystąpieniem eksterna do egzaminu.

Taksę, wymienioną w punkcie 4, uiszczają eksterni za pośrednictwem P.K.O. na konto czekowe szkoły po otrzymaniu wiadomości o dodatnim wyniku egzaminu.

Taksa, wymieniona w punkcie 5, stanowi dochód Skarbu Państwa i powinna być wpłacana przez zainteresowanych znaczkami stemplowymi, wartości nominalnej 10 zł., które Dyrekcja szkoły nakleja na wydany duplikacie i kasuje.

Taksy, wpłacone przez eksternów, zwrotowi zasadniczo nie podlegają. Wyjątkowo mogą być zwrócone taksy, wymienione w punktach 1, 2, 3-a i 3-b, i to tylko w tym wypadku, gdy ekstern z powodu zasłabnięcia lub choroby, powstałej po wpłaceniu taksy, co winno być stwierdzone świadectwem lekarskim, egzaminowi poddać się nie może, względnie po wpłaceniu taksy do egzaminu dopuszczonym nie zostanie. Zwrotu taks dokonywują Dyrekcje Szkół we własnym zakresie działania.

Dochód z taks, wymienionych w punktach 1, 2, 3-a, 3-b i 4, Dyrekcje szkół zatrzymują do swojej dyspozycji na pokrycie wydatków, przewidzianych w zatwierdzonych przez Kuratorium Okręgu Szkolnego rocznych planach finansowo-gospodarczych, które winny obejmować wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnej, powołanych z poza grona nauczycielskiego, oraz wydatki kancelaryjne, związane z przeprowadzaniem praktycznego egzaminu.

Sposób pobierania, przechowywania i księgowania sum, otrzymanych z powyższych taks, normują przepisy rachunkowo-kasowe, wydane przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Minister

(—) W. Jędrzejewicz

56.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK NR. 125.

z dnia 9 sierpnia 1934 r. (BP=18747/34)

w sprawie instalowania lokalnych urządzeń telefonicznych.

Na podstawie taryfy telefonicznej, ogłoszonej w załączniku do rozporządzenia Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 19 maja 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 317), zmienionej czę-

ściowo rozporządzeniami Ministra Poczt i Telegrafów z dnia 3 lipca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 422) z dnia 22 września 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80, poz. 572), z dnia 22 grudnia 1933 r. (Dz. T. p. t. i. r. Nr. 2, poz. 4), z dnia 12 stycznia 1934 r. (Dz. T. p. t. i. r. Nr. 1, poz. 4), z dnia 15 lutego 1934 r. (Dz. T. p. t. i. r. Nr. 2, poz. 5) i z dnia 1-go marca 1934 r. (Dz. T. p. t. i. r. Nr. 3, poz. 11) instalowanie wszelkich urządzeń telefonicznych, a od 1 kwietnia 1934 r. także szeregowych, niezależnie od wielkości zespołów, jeśli urządzenia te mają połączenia z państwową siecią telefoniczną, należy wyłącznie do organów państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“.

W związku z powyższem należy przed przystąpieniem do instalowania lokalnych urządzeń telefonicznych porozumieć się z Zarządem Poczt i Telegrafów co do wyboru urządzeń, firmy i t. p., aby uniknąć zbędnych kosztów, na wymianę takich urządzeń, które bądź ze względów prawnych, bądź technicznych nie mogą mieć połączeń z państwową siecią telefoniczną.

w. z. Dyrektora Biura Personalnego

(—) *Z. Lepecki*

Ministerjalny Wizytator Szkół

57.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

OKÓLNIK NR. 135.

z dnia 3 września 1934 r. (BP. 16559/34)

o legalizowaniu aktów i dokumentów, sporządzonych w ZSRR.

Anulując okólnik z dnia 4.X.1927 r. (Nr. O.Prez.-5980-27) w sprawie legalizowania aktów i dokumentów, sporządzonych w Z.S.R.R. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 13, poz. 222), Ministerstwo wyjaśnia co następuje:

Wobec postanowienia art. 14 p. 4 Konwencji Konsularnej polsko-sowieckiej z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 35/26, poz. 210), stanowiącego, że „Konsulowie . . . . . mają

prawo . . . . . uwierzytelnić . . . . . wszelkiego rodzaju akty i dokumenty, sporządzone przez władze lub osoby urzędowe Państwa wysyłającego lub Państwa przyjmującego . . . . .", dokument wystawiony na terenie Z.S.R.R., a legalizowany przez Konsula sowieckiego w Polsce, ma tę samą moc dowodową, jak gdyby był legalizowany przez Konsula R.P., rezydującego na terenie Z.S.R.R.

Tego rodzaju konwencyjne postanowienie mieści się w ramach art. 84 K.C.K.P., który wymaga legalizacji przez „osoby do tego szczególnie upoważnione“, za które należy uważać konsulów obcych, upoważnionych do legalizowania dokumentów, pochodzących z ich Państwa, na mocy Konwencji z tem Państwem zawartej.

Akt legalizacyjny obcego konsula, sporządzony zgodnie z postanowieniami konwencyjnymi, zastępuje zatem w zupełności legalizację Konsula R.P. i tak samo jak ona nie wymaga superlegalizacji ze strony Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Za Ministra

(—) *Jan T. Lipka*

Dyrektor Biura Personalnego

58.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Dnia 25 lipca 1934 r. Nr. I R-5329/34.

Wydawanie obligacyj Pożyczki Narodowej.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przesyła drugostronny odpis zarządzenia Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej do wiadomości i stosowania, nadmienając, że z powołanych w niem okólników jedynie okólnik z dnia 13 czerwca 1934 r. został podany do wiadomości zarządzeniem Ministerstwa z dnia 26 czerwca 1934 r. Nr. I R-5329/34.

w.z. Dyrektora Departamentu

(—) *Kazimierz Dubiel*

Naczelnik Wydziału

Komisarz Generalny Pożyczki Narodowej

Nr. 6350/34 dn. 12.VII.34 r.

W związku z okólnikami z dnia 6 i 13 czerwca r. b. w sprawie wypełniania i wydawania obligacji 6% Pożyczki Narodowej wyjaśniam, że w zasadzie odbiór obligacji winien być dokonywany przez właściwego subskrybenta; wyjątkiem od tej zasady są pełnomocnictwa generalne adwokackie. Ponadto w wypadkach specjalnie uzasadnionych, jak na przykład ciężki przy padek choroby, długotrwały wyjazd i t. p. dopuszczalny jest odbiór obligacji i podpisanie odpowiedniego pokwitowania przez osoby upewnomocnione do tych czynności przez właściwego subskrybenta.

Pełnomocnictwa winny odpowiadać przepisom prawa z zachowaniem obowiązujących przepisów o opłatach stemplowych. Własnoręczność podpisu właściwego subskrybenta na pełnomocnictwie winna być potwierdzona przez notariusza lub władzę administracyjną. Podpisy pracowników państwowych i przedsiębiorstw państwowych oraz pracowników samorządu terytorjalnego, ubezpieczeniowego i gospodarczego mogą być potwierdzone przez ich władze służbowe.

W wypadkach odbioru obligacji przez osoby upewnomocnione — pokwitowania z odbioru obligacji na drukach, przesłanych placówkom, winny być wypełnione na imię właściwego subskrybenta, należy jedynie na pokwitowaniu, pod podpisem osoby upewnomocnionej, umieścić uwagę, z jakiej daty było pełnomocnictwo i przez jaką władzę potwierdzony został podpis właściwego subskrybenta.

Pełnomocnictwa, na podstawie których zostały wydane obligacje przesła placówki łącznie z pokwitowaniami w sposób przewidziany dla pokwitowań w okólnikach z 6 lub 13 czerwca r. b.

Nawiązując do okólnika z 27 czerwca r. b. Nr. 6005/34 w sprawie wypełniania obligacji, subskrybowanych przez różnego typu zespoły, nieposiadające odrębnej osobowości prawnej, wyjaśniam, że wypełnienie i wydanie obligacji jest możliwe jedynie w tych wypadkach, gdy cały zespół w formie pisemnej wskaże osobę fizyczną lub prawną, na której imię poleca wypełnić obligacje i którą upoważnia do odbioru obligacji.

Upoważnienie takie winno zawierać podpisy wszystkich osób, tworzących zespół, przyczem własnoręczność podpisu winna być stwierdzona w sposób przewidziany w części pierwszej niniejszego okólnika z tem, że podpisy członków zespołów

szkolnych mogą być stwierdzane przez kierownictwo szkoły, podpisy członków zespołów robotniczych — przez kierownictwo warsztatów pracy, podpisy członków gromad wiejskich — przez urząd gminny.

(—) *Minkowski*

Komisarz Generalny Pożyczki Narodowej.

59.

MINISTERSTWO

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Dnia 21 sierpnia 1934 roku. Nr. I R-6955/34.

Zezwolenie na przelewy obligacyj Pożyczki Narodowej.

Zarządzenie Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej Ministerstwo udziela do wiadomości i ew. stosowania.

Dyrektor Departamentu

(—) *K. Makuch.*

Do Wszystkich Placówek Sprzedaży 6% Pożyczki Narodowej.

Zgodnie z § 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25.V.1934 r. (Dz.U.R.P. Nr. 47 poz. 416) przelewy obligacyj Pożyczki Narodowej mogą być dokonywane jedynie na podstawie każdorazowego zezwolenia Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej.

1. W związku z powyższem podaję niniejszem do wiadomości, że zezwolenia na przelewy obligacyj Pożyczki Narodowej udzielane będą:

a) instytucjom kredytowym, które otrzymywały zezwolenie na przyjmowanie obligacyj na spłatę zobowiązań w myśl rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 21.VII.1934 r. (Dz.U.R.P. Nr. 66, poz. 285) oraz w myśl obwieszczenia mego z dnia 8 sierpnia 1934 r.;

b) centralnym instytucjom kredytowym, które w myśl ust. 2 § 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 21.VII.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 66 poz. 585) udzielać będą zastawu instytucjom kredytowym, przyjmującym obligacje na spłatę zobowiązań;

c) zakładom ubezpieczeń, które otrzymały zezwolenia na zawieranie umów ubezpieczeń na życie, przewidujących przyjmowanie obligacyj Pożyczki tytułem wpłat na składki w myśl rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 21.VII.1934 r. (Dz.U.R.P. Nr. 66 poz. 586);

d) instytucjom państwowym, przyjmującym obligacje Pożyczki Narodowej jako kaucje w myśl § 4 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25. V. 1934 r. (Dz.U.R.P. Nr. 47 poz. 416) w razie przepadku kaucyj i wadżów;

e) instytucjom samorządowym i instytucjom ubezpieczeń społecznych, które przyjmować będą obligacje Pożyczki Narodowej jako kaucje i wadja w razie przepadku kaucyj i wadżów;

f) spadkobiercom, którzy dziedzicząc obligacje Pożyczki Narodowej udowodnią prawa spadkowe dokumentami, wymaganymi przez obowiązujące przepisy prawa;

g) osobom, które orzymują obligacje na zasadzie prawomocnego wyroku sądowego.

2. Zezwolenia na dokonanie przelewu obligacyj mogą być udzielane:

a) w wypadkach przelewu na rzecz najbliższej rodziny, t.zn. małżonków oraz zstępnych do drugiego stopnia pokrewieństwa (rodzice, dziadkowie, dzieci i wnuki);

b) w razie przepadku kaucyj i wadżów, przyjęch w obligacjach Pożyczki Narodowej przez instytucje nieobjęte w p. 1 lit. d i e i osoby—prywatne. Przed przyjęciem przez te instytucje i osoby obligacyj Pożyczki Narodowej jako kaucyj i wadżów należy uzyskać na to zezwolenie Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej;

c) przy regulowaniu obligacjami po kursie emisyjnym (96 za 100) składek w związkach, korporacjach i zrzeszeniach zawodowych, które uprzednio uzyskały zgodę Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej na przyjmowanie obligacyj tytułem wpłat na składki:

d) przy składaniu obligacyj jako ofiary lub składki na rzecz instytucyj społecznych, których działalność posiada znaczenie ogólnopństwowe, instytucje te winny uprzednio uzyskać od Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej zezwolenie na przyjmowanie obligacyj tytułem wpłat;

e) w wypadku przyjęcia obligacyj przez pracodawcę, który pokrył całą należność za subskrypcję, a obligacje zostały wypełnione na pracownika, oraz w razie przejęcia obligacyj przez pracodawcę tytułem pokrycia zobowiązań pracownika w stosunku do pracodawcy, przejęcie w tym wypadku obligacyj musi nastąpić conajmniej po kursie emisyjnym (96 za 100)

Zezwolenie na dokonanie przelewu w obydwóch wymienionych w tym punkcie wypadkach może nastąpić na podstawie podań, wniesionych przez pracodawcę, przyczem do podania winno być dołączone oświadczenie pracownika, że zrzeka się praw do obligacyj i że otrzymał równowartość wpłaconych kwot. W podaniu należy wyszczególnić odcinki i numery przejętych obligacyj.

f) w innych wyjątkowych wypadkach, gdy celowość przelewu jest dostatecznie umotywowana ciężką sytuacją materialną posiadacza obligacji, wywołaną utratą środków egzystencji lub wypadkami losowymi.

3. Przepisy, normujące udzielanie zezwoleń na dokonywanie przelewów w wypadkach nieobjętych niniejszym obwieszczeniem, zostaną ustalone osobnymi zarządzeniami.

4. Przelew jest formalnie dokonany wtedy, gdy na odwrocie obligacji w miejscu przeznaczonym na przelewy w rubryce I zostanie wypełniona nazwa firmy lub imię i nazwisko osoby, na rzecz której dokonuje się przelewu i umieszczony zostanie podpis posiadacza obligacji (podpis winien odpowiadać podpisowi, umieszczonemu na pokwitowaniu z odbioru obligacji), oraz gdy w rubryce II na jednym poziomie z wypełnioną rubryką I naklejony zostanie znaczek przelewowy.

5. Znaczkę przelewową otrzymają osoby i instytucje, które uzyskały zgodę Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej na dokonanie przelewu, przy czym:

a) instytucje wymienione w p. 1 lit. a — po nadesłaniu wykazów, o których mowa w p. 7 obwieszczenia mego z dnia 8 sierpnia 1934 r.

b) instytucje wymienione w p. 1 lit. b, d, e z reguły, oraz instytucje i osoby, wymienione w p. 2 lit. b, c id — o ile uzyskały uprzednio zgodę Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej na dokonanie przelewu — po przedłożeniu Komisarzowi Generalnemu Pożyczki Narodowej 2-ch egzemplarzy zestawień według załączonego wzoru;

c) osoby wymienione w p. 1 lit. f i g z reguły, oraz osoby wymienione w p. 2 lit. a i e — o ile uprzednio uzyskały zgodę Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej na dokonanie przelewu, przy czym w podaniu należy wyszczególnić odcinki i numery obligacji;

d) zakłady ubezpieczeń, wymienione w p. 1 lit. c — na zasadach, ustalonych w okólniku Państwowego Urzędu Kontroli Ubezpieczeń, normującym przyjmowanie obligacji Pożyczki Narodowej tytułem wpłat na składki;

e) w wypadkach przewidzianych w p. 2 lit. f na zasadach, które unormowane będą specjalnym obwieszczeniem.

6. Na znaczkach przelewowych nie wolno dokonywać żadnych poprawek i skreśleń. W razie zepsucia znaczka, należy go zwrócić do Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej celem uzyskania nowego znaczka.

7. Przelewy obligacji Pożyczki Narodowej wolne są od opłaty stempowej w myśl art. 77 p. 1 ustawy o opłatach stempowych z dnia 1.VII.1926 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 41, poz. 413).

(—) *Minkowski*

Komisarz Generalny Pożyczki Narodowej

60.

M I N I S T E R S T W O

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Dnia 8 września 1934 roku. Nr. I R-7368/34.

W sprawie skupu i zastawu obligacyj Pożyczki Narodowej w wypadkach losowych.

Ministerstwo przesyła do wiadomości drugostronne zarządzenie Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej z dnia 22 sierpnia 1934 r. w sprawie skupu i zastawu obligacyj Pożyczki Narodowej w wypadkach losowych.

Dyrektor Departamentu

(—) Karol Makuch

Zarządzenie Komisarza Generalnego Pożyczki Narodowej z dnia 22 sierpnia 1934 r. w sprawie skupu i zastawu obligacyj Pożyczki Narodowej w wypadkach losowych.

Na zasadzie § 3 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 25.5.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 47 poz. 416) o wydawaniu obligacyj 6% Pożyczki wewnętrznej oraz na zasadach ich obrotu i w związku z p. 1 lit. 7 obwieszczenia mego z dnia 8 sierpnia 1934 r. o przelewach obligacyj Pożyczki Narodowej podaję do wiadomości, że skup lub zastaw obligacyj Pożyczki Narodowej zostanie umożliwiony subskrybentom:

- a) w wypadkach całkowitej utraty przez nich środków egzystencji,
- b) w razie zniszczenia ich majątku na skutek klęsk żywiołowych,
- c) w ciężkich wypadkach losowych.

Zezwolenia udzielane będą na podstawie umotywowanych podań, skierowanych do mnie, przy czem w podaniach należy wymieniać numery i odcinki obligacyj Pożyczki Narodowej, przeznaczonych do sprzedaży lub zastawu oraz wyraźnie wskazać, czy petent stara się o skup czy zastaw obligacyj.

Zgodność przytoczonych w podaniu motywów z faktycznym stanem rzeczy powinna być stwierdzona:

- 1) w podaniach pracowników państwowych, samorządowych, przedsiębiorstw państwowych i samorządowych — przez ich władze służbowe.

- 2) w podaniach rzemieślników — przez Izby Rzemieślnicze,
- 3) " " przemysłowców i kupców — przez Izby Handlowo-Przemysłowe.
- 4) " " w podaniach rolników — przez Izby Rolnicze, ewent. przez urzędy gminne,
- 5) " " właścicieli nieruchomości — przez Polski Związek Zrzeszeń Właścicieli Nieruchomości Miejskiej w Poisce
- 6) " " lekarzy — przez Izbę Lekarską.
- 7) " " adwokatów — przez Radę Adwokacką.
- 8) " " notariuszy i pisarzy hipotecznych — przez Związek Notariuszów i Pisarzy Hipotecznych,
- 9) " " architektów — przez Związek Stowarzyszeń Architektów Polskich.
- 10) " " pracowników umysłowych prywatnych, przez Rady Okręgowe Unji Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych.
- 11) " " pracowników fizycznych bezrobotnych — przez Urzędy Pośrednictwa Pracy.

Do stwierdzania motywów podań we wszystkich wyliczonych wypadkach niewymienionych, powołane są również lokalne władze administracyjne. Petent może w celu otrzymania stwierdzenia zgodności motywów z faktycznym stanem rzeczy odnieść się po opinię albo do wymienionych związków i instytucyj albo do lokalnych władz administracyjnych.

W razie przychylnego załawienia podania petent otrzyma ode mnie za wiadomienie, dokąd winien się udać w celu dokonania sprzedaży lub zastawu obligacyj Pożyczki Narodowej. Skup obligacyj odbywać się będzie po kursie 96 za 100—im. wart. plus kupon bieżący — zastaw obligacyj po kursie 60 za zł. 100 — im. wart.

(—) *Minkowski*

Komisarz Generalny Pożyczki Narodowej.

61.

M I N I S T E R S T W O

Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

Dnia 11 września 1934 roku. Nr. II S-6992/34.

Księga Pamiątkowa Ucznia-Żołnierza.

Dnia 1 września b. r. mija, wyznaczony w okólniku Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 11 października 1933 r. Nr. II. S-6359/33, termin nadsyłania przez Dyrekcje i Kierownictwa

szkół materiałów, tyjących się udziału młodzieży w walkach niepodległościowych. do Księgi Pamiątkowej Ucznia-Zołnierza'.

Ponieważ wiele szkół nie nadesłało jeszcze swych materiałów, przeto Ministerstwo przypomina o powyższem i ponownie zaleca Dyrekcjom i Kierownictwom szkół wszelkich typów dostarczenie materiałów, aby ci uczniowie-zołnierze, których imiona winny być upamiętnione, nie zostali pominięci w „Księdze“.

Komitet Redakcyjny „Księgi Pamiątkowej Ucznia-Zołnierza“ będzie przyjmował materiały od szkół do dnia 1 listopada b. r. Gdyby jednak którakolwiek ze szkół nie zdołała zebrać materiału do wymienionego terminu, należy powiadomić o tem Komitet Redakcyjny, z podaniem informacji o zbieranym materiale oraz daty ukończenia pracy.

Materiały należy nadsyłać na ręce sekretarza Komitetu Redakcyjnego, pod nowym adresem: Mag. Zygmunt Żmigrodzki, Warszawa, Filtrowa 68 m. 84 (tel. 8-51-31).

Dyrektor Departamentu
(—) Dr. M. Mendys

62.

K U R A T O R J U M

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

OKÓLNIK Nr. 21/34.

z dnia 5 czerwca 1934 r. (O-14457/34)

w sprawie urządzania imprez w szkole.

Zdarzają się niejednokrotnie wypadki, że różne instytucje zwracają się do szkół z propozycją wzięcia przez młodzież udziału w różnych imprezach przez nie urządzanych, bez uprzedniego uzyskania na to zezwolenia ze strony władz szkolnych (np. redakcja jakiejś gazety rozpisuje „konkurs malarski“ wśród młodzieży szkolnej celem zachęcenia młodzieży do nauki rysunków i malowania oraz posługiwania się materiałami jednej z firm krajowych).

Ponieważ wciąganie młodzieży szkolnej do jakiegokolwiek akcji niezwiązanej ściśle z życiem i programem szkoły jest niepożądane, zgodnie z okólnikiem Min. W. R. i O. P. Nr. 65 z dnia 19/V-1934 r. — zabraniam urządzania na terenie szkół tego rodzaju akcji bez uprzedniego zezwolenia Kuratorjum.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego
(—) Romuald Petrykowski

63.

K u r a t o r j u m
Okręgu Szkolnego Brzeskiego

OKÓLNIK Nr. 28.

z dnia 31 lipca 1934 r. (III-21696/34)

*w sprawie organizacji roku szkolnego w Szkołach Doksztalca-
jących Zawodowych.*

W ubiegłym roku szkolnym Kierownictwa Szkół Doksztalcających Zawodowych nie zastosowały się ściśle do zarządzonej w r. ub. redukcji godzin nauczania, jak również nie zrealizowały w całej pełni „Tymczasowej Instrukcji w sprawie organizacji szkolnej“.

Przypominając okólnik Ministerstwa W. R. i O. P. z dn. 9.VII.31 r. Nr. 5428/31 oraz treść wyżej wymienionej „Tymczasowej Instrukcji“, rozesłanej P.p. Kierownikom Szkół Doksztalcających Zawodowych przy piśmie Kuatorjum z dnia 29. I.1934 r. Nr. III-1938/34, zarządzam co następuje:

1) Liczba uczniów w 1 oddziale winna wynosić przynajmniej 40. W wypadkach szczególnych wyjątkowo można prowadzić oddziały z mniejszą ilością uczniów, jedynie za specjalnym zezwoleniem Ministerstwa. Wnioski w tych wypadkach należy przedkładać Kuratorjum Okręgu Szk., które, po zbadaniu przedłoży je Ministerstwu do decyzji.

2) Tworzenie grup na naukę przedmiotów zawodowych dopuszczalne jest przy ilości uczniów w grupie conajmniej 15 i jedynie w tym wypadku, gdy da się wyodrębnić z klasy mieszanej tylu uczniów pracujących w jednym zawodzie (np. 15 piekarzy, 15 rzeźników, 15 ślusarzy i t. d.). Nie wolno jednak tworzyć grup tych uczniów o pokrewnych zawodach np. z zawodów przyodzieżowych (krawcy i szewcy razem) lub technicznych (stolarzy, cieśli i ślusarzy razem).

3) Liczbę godzin nauki w klasach mieszanych i handlowych należy zredukować ostatecznie do 8 godzin tygodniowo.

4) W klasach specjalnych przemysłowych może liczba godzin nauczania wynosić 10 tygodniowo, o ile przedmiotów zawodowych uczą specjaliści-fachowcy tego zawodu, w prze-

ciwnym razie ilość godzin nauczania musi wynosić 8 godz. tygodniowo.

5) Podział godzin w klasach o 8 godz. nauki winien być ściśle zastosowany według załączonych „tygodniowych planów nauki“.

6) Klasy o mniejszej ilości uczniów, niż 40 należy łączyć i prowadzić naukę dla dwu, lub trzech klas w jednej sali, prowadząc szkołę dwu lub jednooddziałową analogicznie, jak to ma miejsce w szkołach powszechnych niżej zorganizowanych, np. 3-klasowych.

7) Klasy równoległe, choćby ilość uczniów znacznie przekroczyła 40, można tworzyć jedynie tam, gdzie warunki lokalowe zupełnie uniemożliwiają pomieszczenie uczniów w jednej sali. W tych wypadkach, w razie podziału klasy na oddziały równoległe, należy uzyskać zezwolenie specjalne od Kuratorium Okręgu Szkolnego.

8) Należy bezzwłocznie zaprowadzić i należyście prowadzić wszystkie obowiązujące księgi i druki przepisane w „Tymczasowej Instrukcji“, a w szczególności: a) spis uczniów, b) księgę odpisów świadectw, c) księgę okresowych ocen postępów, d) listy obecności, e) książeczki obecności, f) dzienniki lekcyjne, g) księgę protokołu posiedzeń Rad Pedagogicznych, h) kronikę szkolną, i) księgę inwentarzową. O wykonaniu tego punktu zarządzenia niniejszego Kierownictwa Szkół zawiadomą Kuratorium Okręgu Szkolnego do dnia 15 września b. r.

9) Rok szkolny 1934/35 winien być okresem pełnej realizacji „Tymczasowych instrukcyj w sprawie organizacji szkolnej w szkołach dokształcających zawodowych“ tak w sprawie administracji, jak i organizacji nauczania, wychowania i opieki nad absolwentami.

W tym celu P. D. Kierownicy Szkół spowodują zreferowanie i przedyskutowanie na kilku specjalnych posiedzeniach Rady Pedagogicznej poszczególnych rozdziałów tej instrukcji w celu ich należytego zrozumienia i zastosowania sposobów najszybszej realizacji. W szczególności należy poświęcić więcej czasu omówieniu i zorganizowaniu: a) programów nauczania i planu wykonania programów według poszczególnych miesięcy, biorąc pod uwagę realne możliwości w związku z przypadającym na dane półrocze rozkładem godzin, b) sposobów i metod nauczania przy uwzględnieniu daleko idącej korelacji w naucza-

niu, wykorzystaniu zbiorów i pomocy naukowych oraz mając na uwadze, że celem Szkoły Doksztalcającej Zawodowej jest danie młodzieży pracującej wiadomości, potrzebnych do umiejętnego wykonywania zawodu oraz należytego spełnienia obowiązków obywatelskich; c) pracy wychowawczej i współdziałania ze sferami gospodarczymi, w szczególności przedstawicielami rzemiosła i pracodawcami uczniów; d) opieki nad absolwentami.

10) Przy rozkładzie lekcyj należy przestrzegać zasady, że ze względów wychowawczych winni uczniowie jaknajwięcej w tygodniu przebywać w szkole, a więc zajęcia należałoby rozłożyć na 3 lub więcej dni w tygodniu.

11) Należy dołożyć starań, aby nauka odbywała się w godzinach rannych lub w najgorszym razie popołudniowych, a nie zbyt późnych wieczorowych.

12) Ze względu na wydajność pracy w szkole, należy unikać odbywania przez poszczególnych nauczycieli wszystkich godzin danego przedmiotu w pewnej klasie w jednym dniu. Wyjątek stanowi nauka rysunków, która wymaga zajęcia co najmniej w 2 godz. kolejnych.

13) Do dnia 5 września Kierownicy Szkół nadesłają w 3 egzemplarzach rozkład lekcyj, wykonany na arkuszach 4-ro stronicowych formatu znormalizowanego w/g załączonego wzoru.

Rozkład lekcyj zawierać winien:

na str. 1. a) nazwę szkoły, zgodną z zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 4.II.1930 r. Nr. III-D-515/30, (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr. 2, poz. 16),

b) podział godzin pomiędzy nauczycieli,

c) pieczęć i podpis dyrektora oraz datę.

na str. 2. Główny rozkład godzin, według dni, godzin i minut oraz klas zasadniczych,

na str. 3. Rozkład godzin w grupach zawodowych i hufca szkolnego.

na str. 4. a) Statystyka zawodów uczniów w szkole według klas,

b) zestawienie liczbowe poszczególnych przedmiotów według klas i grup zawodowych,

c) plan (szkie) ubikacyj, w których odbywa się nauka z podaniem powierzchni i kubatury, oraz

d) dokładny adres szkoły.

14) Do dnia 13 sierpnia P.p. Kierownicy Szkół nadesłały wykaz personelu nauczycielskiego według następujących rubryk:

1) imię i nazwisko, 2) data urodzenia, 3) wyznanie, 4) narodowość, 5) przedmioty nauczania i ilość godzin, 6) ilość lat pracy zawodowej, 7) ilość lat pracy nauczycielskiej, 8) jak długo pracuje w szkole dokształcającej zawodowej, 9) główne zajęcia nauczającego, 10) kwalifikacje i studja, 11) czy ukończył i jakie kursa dokształcające dla nauczycieli szkół dokształcających.

15) Jeżeli kierownikiem lub nauczycielem jest nauczyciel szkoły powszechnej, winni P.p. Kierownicy Szkół do dnia 15 sierpnia przedłożyć wnioski o zezwoleniu na kierownictwo dla siebie oraz na nauczanie dla angażowanych nauczycieli w szkole dokształcającej za pośrednictwem Inspektora Szkolnego. We wniosku należy podać przedmioty nauczania oraz ilość godzin. P.p. Inspektorowie Szkolni po zaopiniowaniu odesłać wnioski natychmiast do Kuratorjum Okręgu Szkolnego.

Za Kuratora Okręgu Szkolnego.

(—) J. Lubojacki

P. o. Naczelnika Wydziału.

Tygodniowy plan nauki o zmniejszonej liczbie godzin

Podział I: dla szkół i oddziałów mieszanych

(w których uczniowie różnych zawodów pobierają naukę wspólnie)

Przedmioty grupy A.	K l a s y			Razem
	I	II	III	
1. Religja	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$
2. Nauka języka polskiego z korespondencją handlowo-rzemieślniczą	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	1	5
3. Nauka o Polsce	—	1	1	2
4. Rachunki z podstawami rachunkowości (buhalterji) rzemieślniczej i zasadami kalkulacji	3	2	1	6
5. Higijena ogólna i zawodowa	—	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
R a z e m .	6	5	4	15
Przedmioty grupy B.				
1. Rysunek odręczny i szkicowanie	2	—	—	2
2. Rysunek geometryczny	—	2	2	4
3. Materiałoznawstwo łącznie z chemją i fizyką przemysłową, wiadomości z dziedziny organizacji warsztatowej i handlowej przedsiębiorstwa	—	1	2	3
R a z e m .	2	3	4	9
Przedmioty grupy A. i B. razem .	8	8	8	24

U w a g a :

„ $\frac{1}{2}$ ” w odpowiednich rubrykach oznacza, że nauczanie odbywa się po jednej godzinie co drugi tydzień,

Tygodniowy plan nauki o zmniejszonej liczbie godzin

Podział II: dla szkół i oddziałów handlowych.

Przedmioty grupy A.	K l a s y			Razem
	I	II	III	
1. Religja	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$
2. Nauka języka polskiego z korespondencją ogólną i handlową	$2\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{2}$	1	5
3. Nauka o Polsce	—	—	2	2
4. Rachunki łącznie z arytmetyką handlową	3	2	—	5
5. Higiena ogólna i zawodowa	—	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$
R a z e m .	6	4	4	14
Przedmioty grupy B.				
1. Towaroznawstwo łącznie z wiadomościami z chemji i fizyki przemysłowej	—	2	—	2
2. Nauka o handlu	—	—	2	2
3. Rachunkowość handlowa (księgowość)	—	2	2	4
4. Geografia gospodarcza	2	—	—	2
R a z e m .	2	4	4	10
Przedmioty grupy A. i B. razem .	8	8	8	24

U w a g a:

„ $\frac{1}{2}$ ” w odpowiednich rubrykach oznacza, że nauczanie odbywa się po jednej godzinie co drugi tydzień.

Tygodniowy plan nauki o zmniejszonej liczbie godzin

Szkoły żeńskie. Rozkład zajęć I: w szkole dla dziewcząt pracujących w zawodzie krawieckim.

P r z e d m i o t y	K l a s y			Razem
	I	II	III	
1. Religja	1	1	1	3
2. Język polski	2	1	1	4
3. Nauka obywatelstwa	—	—	1	1
4. Higijena	—	—	1	1
5. Cwiczenia cielesne	1	1	1	3
6. Rachunki i rachunkowość rękodzielnicza	1	1	1	3
7. Rysunki	1	2	1	4
8. Nauka o zawodzie: wiadomości ogólne produkcji i pracy. Towaroznawstwo. Krój. Cwiczenia w szyciu	2	2	1	5
R a z e m .	8	8	8	24

Tygodniowy plan nauki o zmniejszonej liczbie godzin

Szkoły żeńskie. Rozkład zajęć II: W szkole dla dziewcząt pracujących w zawodzie trykotarskim.

P r z e d m i o t y	K l a s y			Razem
	I	II	III	
1. Religja	1	1	1	3
2. Język polski	2	2	—	4
3. Nauka obywatelstwa	—	—	2	2
4. Higjena	—	—	2	2
5. Gospodarstwo domowe	2	—	—	2
6. Ćwiczenia cielesne	1	1	1	3
7. Rachunki i rachunkowość	1	2	—	3
8. Nauka o zawodzie: wiadomości ogólne z dziedziny produkcji. Praca i jej formy. Maszyny i narzędzia. Surowce. Organizacja przedsiębiorstw. Organizacja warsztatu trykotarskiego. Zarobki robotnic. Ustawodawstwo fabryczne. Zajęcia praktyczne w warsztacie trykot.	1	2	2	5
R a z e m .	8	8	8	24

Tygodniowy plan nauki o zmniejszonej liczbie godzin

Szkoły żeńskie. Rozkład zajęć III: w szkole dla robotnic fabrycznych.

P r z e d m i o t y	K l a s y			Razem
	I	II	III	
1. Religja	1	1	1	3
2. Język polski	1	1	1	3
3. Nauka obywatelstwa	—	—	2	2
4. Geografia gospodarcza	—	1	—	1
5. Rachunki	2	1	—	3
6. Higijena	—	—	1	1
7. Cwiczenia cielesne	1	1	1	3
8. Wiadomości ogólne z dziedziny produkcji (Praca i jej formy. Maszyny i narzędzia. Surowce. organizacja przedsiębiorstw Zarobki robotnic fabrycznych. Ustawodawstwo fabryczne)	—	2	1	3
9. Gospodarstwo domowe (gotowanie, szycie, porządki)	3	1	1	5
R a z e m	8	8	8	24

Tygodniowy plan nauki o zmniejszonej liczbie godzin

Szkoły żeńskiej. Rozkład zajęć IV: w szkole handlowej.

P r z e d m i o t y	K l a s y			Razem
	I	II	III	
1. Religja	1	1	1	3
2. Język polski	1 1/2	1	1	3 1/2
3. Nauka obywatelstwa	—	—	1	1
4. Higiena	1	—	—	1
5. Ćwiczenia cielesne	1/2	1/2	1/2	1 1/2
6. Arytmetyka handlowa	1	1	2	4
7. Geografja gospodarcza	1	1/2	—	1
8. Nauka o handlu	1	1	—	2
9. Księgowość	—	1 1/2	1 1/2	3
10. Towaroznawstwo	1	1	—	2
11. Korespondencja	—	1	1	2
R a z e m	8	8	8	24

U w a g a:

„1/2” w odpowiednich rubrykach oznacza, że nauczanie odbywa się po jednej godzinie co drugi tydzień.

Załącznik Nr. 7.

(Wzór rozkładu godzin nauki. — Załącznik do okólnika Kuratora O. S. Brzeskiego z dnia 31 lipca 1934 r. Nr. III-21696/34).

Str. 1.

Publiczna Szkoła Doksztalająca Zawodowa

w _____

ROZKŁAD GODZIN NAUKI

Na rok szk. 19____/____

Ważny od dnia _____ 19 ____ r.

Podział godzin nauczania w klasach i grup. zawod. pomiędzy naucz.

L. p.	Nazwisko nauczyciela	Skrót nazwiska	Charakter służbowy	Uczy godz. w klasach zasadniczych					w grup. zawodowych	Razem uczy godz.
				I	IIa	IIb	III	i t. d.		
1										
2										
3										
i t. d.										
Razem godz. nauki w klasach i grupach										
Ilość uczniów w klasach i grupach zawodowych										

* (kierownik szkoły)

m. p.

dnia _____ 19 ____ r

Główny rozkład godzin

A. Klasy zasadnicze:

K L A S A			I		II		III		i t. d.
Dzień	L. p. lekcji	od—do godz.	Przedmiot	Skrót nazwiska	Przedmiot	Skrót nazwiska	Przedmiot	Skrót nazwiska	i t. d.
poniedziałek	1	16—16 ¹⁵							
	2	16 ³⁵ —17 ⁴⁰							
	3								
i t. d.									

Str. 3

B. Grupy zawodowe:

C Z A S			G R U P Y Z A W O D O W E		
Dzień	L. p. lekcji	od—do godz.	II dla ślusarzy	II/III dla piekarzy	i t. d.

C. H u f i e c   s z k o l n y

--	--	--	--	--	--

(nazwisko i imię)

Opiekun hufca szkolnego z ramienia Rady Pedagog.

stopień w wojsku

Statystyka zawodów uczniów w szkole.

Klasy	Z a w o d y				i t. d.	Razem uczniów
	ślusarzy	kowali	blacharzy			
I						
II						
III						
i t. d.						
Razem						

Liczba godzin poszczególnych przedmiotów.

Przedmiot	Klasy zasadnicze				Grupy zawodowe
	I	II	III	i t. d.	
Religja					
Jęz. polski z koresp.					
Nauka o Polsce					
i t. d.					
R a z e m					

Szkice ubikacyj, w których odbywa się nauka z podaniem powierzchni i kubatury

Dokładny adres szkoły

64.

KURATORJUM**Okręgu Szkolnego Brzeskiego**

Dnia 18 czerwca 1934 r. Nr. 26644/34.

Składki w szkołach.

Pomimo kilkakrotnego zwracania uwagi Dyrekcjom i Kierownictwom szkół, nadal dochodzą skargi rodziców na zbyt liczne i wysokie składki, zbierane wśród młodzieży szkolnej, a obciążające nieraz poważnie ich budżet domowy.

Wobec powyższego, zgodnie z okólnikiem Ministerstwa W. R. i O. P. N 137 z dn. 11.IX.1934 r., przypominam wydane w powyższej sprawie okólniki Ministerstwa: N 3947/24 z dn. 18.VI.1925 r. (Dz. Urz. Min. z 1925 r. N 12 p. 117 N I-Prez. 7813/30 z dn. 13.I.1931 r. (Dz. Urz. Min. z 1931 r. N 1 p. 9), okólnik Min. W. R. i O. P. z dn. 8.I.1934 r. (Dz. Urz. Min. z 1934 r. N 2 p. 22) i okólnik N 5/34 Kuratorjum O. S. B. z dn. 16.I.1934 r. (Dz. Urz. Kurat. z 1934 r. N 1 p. 7) i polecam ściśle ich przestrzeganie.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego

(—) *Romuald Petrykowski*

65.

K u r a t o r j u m**Okręgu Szkolnego Brzeskiego**

Dnia 13 września 1934 r. Nr. II-25548/34.

Plan pracy Ognisk metodycznych na rok szkolny 1934/35.

Podaję do wiadomości plan pracy Ognisk metodycznych fizyki w Białymstoku i przyrodoznawstwa w Brześciu n. B. na rok szkolny 1934/35.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego

(—) *Romuald Petrykowski*

Plan pracy Ogniska Fizycznego na rok 1934/35.

I. Rejon Ogniska.

Ognisko metodyczne fizyki obejmuje wszystkie gimnazja i seminarja nauczycielskie O. S. Brzeskiego. Cały okręg szkolny dzieli się na:

- 1) ścisły rejon ogniska obejmuje wszystkie szkoły średnie na terenie Białegostoku, następnie gimnazjum w Bielsku, Gracjewie i Różanymstoku.
- 2) Grupa metodyczna w Brześciu obejmuje Brześć n.B., Kobryń, Prużanę i Drohiczyn n.Bug.; kierownikiem grupy jest p. M. Klimowicz, nauczyciel państwowego gimnazjum.
- 3) Grupa metodyczna w Łomży obejmuje Łomżę, Ostrołękę, Ostrów Mazowiecką; kierownikiem grupy jest p. St. Woyczyński, nauczyciel państw. gimnazjum.
- 4) Grupa metodyczna w Pińsku obejmuje Pińsk i Łuniniec; kierownikiem jest p. L. Smieja, nauczyciel państwowego gimnazjum.

Kierownikiem ogniska metodycznego fizyki jest p. T. Czarnecki, nauczyciel Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Białymstoku, ul. Mickiewicza Nr. 2.

II. Program pracy Ogniska:

W ciągu roku szkolnego 1934/35 odbędą się trzy konferencje rejonowe Ogniska.

Pierwsza konferencja rejonowa odbędzie się w Brześciu w dniach 9 i 10 listopada r. b., której program w zarysie będzie następujący:

- 1) Referat ks. Zabdyra, nauczyciela gimnazjum O.O. Jezuitów w Pińsku, „Projekt ujęcia kalorymetrii i zmian stanów skupienia” według nowego programu.
- 2) Referat p. St. Woyczyńskiego, nauczyciela Państwowego gimnazjum w Łomży: „Projekt ujęcia rozdziału II — metale i woda” według nowego programu chemji.

- 3) Referat p. Baranowskiego, naucz. Państw. gimn. w Łunińcu, Projekt ujęcia rozpuszczania i krystalizacji, nasycenia roztworów, odparowania, dyfuzji i osmozy, wzniesienia włoskowa tego“ według nowego programu fizyki.
- 4) Referat p. Klimowicza, nauczyciela państwowego gimnazjum w Brześciu, „Projekt ujęcia III rozdziału — siarka, węgiel, krzem — niemetale, ich tlenki“ według nowego programu chemji.
- 5) Referat p. Smieji, nauczyciela państwowego gimnazjum w Pińsku, „Zastosowanie rachunku przybliżonego w nowym programie fizyki“.
- 6) Lekcja przykładowa p. Klimowicza.

Druga konferencja rejonowa odbędzie się w Białymstoku w dniach 15 i 16 lutego 1935 roku, której program w zarysie będzie następujący:

- 1) Referat p. Klimowicza: „Projekt ujęcia nauki o cieczach (naczynia połączone... „do pompy“) z programu III-ej klasy nowego gimnazjum.
- 2) Referat p. Ferencowicza, nauczyciela państwowego gimn. im. Marszałka J. Piłsudskiego w Białymstoku: „Projekt ujęcia nauki o gazach (pompy i t. d.... do dyfuzji gazów)“ z programu III-ej klasy nowego gimnazjum.
- 3) Referat p. Kłoniczkiego, nauczyciela gimnazjum Tawa Tarbut w Pińsku, „Projekt ujęcia IV-go rozdziału: siarczki“, z programu III-ej klasy nowego gimnazjum.
- 4) Referat p. Smieji „Projekt ujęcia V-go rozdziału „Chlor i jego związki“ z programu III-ej klasy nowego gimnazjum.
- 5) Referat p. Steckla, nauczyciela gimnazjum Druskińa „Przeгляд nowej literatury z dziedziny fizyki“.
- 6) Lekcja przykładowa p. Dereczyńskiego, nauczyciela gimnazjum Zeligmana.

Trzecia konferencja rejonowa odbędzie się w Białymstoku w dniach 10 i 11 maja 1935 roku, której program w zarysie będzie następujący:

- 1) Referat p. Kulczyńskiego, nauczyciela państwowego gimnazjum w Białymstoku, „Projekt ujęcia nauki o gazach“ (dyfuzja gazów i t. d.) do końca działu z programu VII klasy.

- 2) Referat p. Ferencowicza: „Projekt ujęcia nauki o siłach“. (Siła. Dynamiczne i statyczne siły i t. d. do pojęcia pracy i jej jednostki ciężarowe“ z programu VI-ej klasy).
- 3) Referat p. Eysymonta, nauczyciela państwowego gimnazjum żeńsk., „Projekt ujęcia VI-go rozdziału obrony przeciwgazowej“ z programu III-ej klasy.
- 4) Referat p. Klimowicza „Projekt ujęcia VII-go rozdziału. Pojęcia o atomach i cząsteczkach, wzory chemiczne“.
- 5) Lekcja przykładowa p. Ferencowicza.
- 6) Referat sprawozdawczy p. Steckla z czasopisma „Zeitschrift für physikalischen und chemischen Unterricht“ za rok 1934.

III. Program pracy grup metodycznych.

W poszczególnych grupach metodycznych odbędą się trzy konferencje grupowe, których zadaniem będzie:

- 1) Przeprowadzenie lekcji pokazowej.
- 2) Sprawozdania z konferencji rejonowych Ogniska.
- 3) Opracowywanie referatów na konferencje metodyczne Ogniska.
- 4) Wzajemne hospitowanie lekcyj.
- 5) Wymiana dzieł naukowych i czasopism pomiędzy członkami grupy.
- 6) Demonstracja nowych przyrządów, zwłaszcza swego pomysłu, w związku z realizacją nowego programu.
- 7) Z odbytej konferencji przesyła się sprawozdania do Kuratorjum i do Instruktora Ministerjalnego.

Na konferencjach grupowych obecny jest kierownik Ogniska. Dyrekcje szkół zakupują w miarę możliwości dzieła naukowe z zakresu fizyki, których listę przedstawi nauczyciel oraz, w miarę możliwości, zwolnią kierowników grup metodycznych z obowiązków wychowawczych.

IV. Współpraca z Ogniskiem.

Członkami Ogniska są wszyscy nauczyciele fizyki i chemii państwowych i prywatnych gimnazjów i seminarjów nauczycielskich w Okręgu.

Współpraca członków z Ogniskiem wyrażać się będzie:

- 1) w konferencjach indywidualnych z kierownikiem Ogniska za uprzednim zawiadomieniem (godziny przyjęć w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki od godziny 16 do 18-ej w Państw. Seminarjum Nauczycielskiem w Białymstoku, ul. Mickiewicza 2);
- 2) w hospitowaniu przez członków lekcji kierownika Ogniska w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki w Państw. Semin. Naucz.;
- 3) w hospitowaniu przez kierownika lekcji członków Ogniska;
- 4) w pomocy przy organizacji pracowni, zakupie przyrządów;
- 5) w pisemnem porozumiewaniu się z kierownikiem Ogniska we wszystkich sprawach, związanych z nauczaniem fizyki i chemii.

Poważniejszych zakupów, przekraczających kwotę 500 zł., przebudowy lub urządzenia nowych pracowni, zmiany umeblowania, można dokonywać po uprzednim porozumieniu się nauczyciela z kierownikiem Ogniska.

Dyrekcje szkół zechcą ułatwić nauczycielom korzystanie z Ogniska, udzielając, w miarę potrzeby, urlopów.

Korespondencję z Ogniskiem można skutecznie za pośrednictwem kancelaryj szkolnych.

V. Współpraca z nauczycielstwem szkół powszechnych zawodowych.

- 1) W konferencjach poza nauczycielami szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich biorą udział zainteresowani nauczyciele szkół zawodowych.
- 2) Kierownik Ogniska bierze udział w konferencjach metodycznych, organizowanych przez p.p. Inspektorów Szkolnych w rejonie Grupy metodycznej w Białymstoku, kiedy przedmiotem obrad będzie przyroda martwa.
- 3) Kierownik Ogniska utrzymuje kontakt z kierownikami centralnych pracowni przyrodniczych, udziela im rad i wskazówek przy organizacji pracowni, realizacji nowego programu przyrody martwej.
- 4) Kierownik Ogniska udziela rad i wskazówek ustnie bądź listownie wszystkim nauczycielom, nauczającym przyrody martwej.

Plan pracy Ogniska metodycznego biologji w Brześciu n/B. na rok szkolny 1934/35.

I. Rejon Ogniska metodycznego biologji w Brześciu n. Bugiem obejmuje wszystkie gimnazja na terenie Okręgów Szkolnych Brzeskiego i Łuckiego. Członkami Ogniska są wszyscy nauczyciele biologji, uczący w wymienionych zakładach. Kierownikiem Ogniska jest prof. Jan Radomski, sekretarzem Ogniska prof. Leopold Borecki.

II. Członkowie Ogniska organizują się w Grupy metodyczne nauczycieli biologji szkół średnich według poniższego planu:

OKRĘG SZKOLNY BRZESKI.

Grupa	Obejmuje nauczycieli	kier. grupy
1. Brzeska	Brześć, Kobryń, Prużana.	Jan Radomski.
2. Białostocka	Białystok, Bielsk Podlaski, Grajewo, Różanystok.	Eug. Machay Gimn. Państw. Ż.
3. Łomżyńska	Łomża, Ostrołęka, Ostrów Mazowiecka	Dymitr Gaskiewicz Gimn. Państw.
4. Pińska.	Pińsk i Łuniniec.	Dr. Stan. Szela Gimn. Państw.

OKRĘG SZKOLNY ŁUCKI.

1. Kowelska.	Kowel, Maciejów, Włodzimierz Woł.	Paweł Dźwiniacki Gimn. Państw.
2. Łucka	Łuck i Horochów	Dr. Stefan Macko Gimn. Państw.
3. Rówieńska.	Równe, Zdołbunów, Ostróg, Sarny.	Józef Peszek Gimn. „Oświata“.

- 1) Grupy metodyczne będą odbywać regularnie zebrania, z następującym porządkiem dziennym:
  - a. Sprawozdania członków Grupy z lekcji w kl. I i II za czas od ostatniego zebrania.
  - b. Przedłożenie i przedyskutowanie projektów lekcji w kl. I i II na okres do następnego zebrania.
  - c. Referat albo lekcja pokazowa, albo ćwiczenia praktyczne i dyskusja.
  - d. Sprawy bieżące, jak: korespondencje z Ogniskiem, sprawozdania z konferencji Ogniska, wewnętrzna organizacja pracy Grupy, wolne wnioski.

W punktach a), b) i c) chodzi o opracowywanie sposobów realizacji poszczególnych punktów programu kl. I i II. Z pośród wielu zagadnień, jakie się przy tej pracy nasuwają, należy główną uwagę poświęcić następującym: *hodowle, ogród szkolny, wycieczki. Użycie mikroskopu, użycie podręcznika i lektury, prowadzenie zeszytów, dostosowanie pracowni do nowego programu kl. I i II* (urządzenia, pomoce, zbiory).

Odnośnie punktu c) należy dążyć, aby ilość referatów, lekcji i ćwiczeń była równomierna. Tematem referatów i lekcji pokazowych mogą być, obok tematów bieżących, tematy wybrane przez Grupę do zreferowania na konferencji rejonowej Ogniska. Ćwiczenia praktyczne należy traktować, jako przygotowanie do przeprowadzenia tych ćwiczeń z uczniami. Członkowie Grupy winni kolejno te ćwiczenia opracowywać i przerabiać je z kolegami na zebraniach Grupy. Zebrania z lekcją pokazową należy odbywać w godzinach południowych (np. od godz. 11), bez lekcji w popołudniowych.

Specjalną uwagę przykładają Kuratorjum do punktu d). Przez komunikat bibliograficzny rozumie się krótkie streszczenie przeczytanego dzieła, rozdziału lub artykułu. Nie chodzi tu tylko o nowości, ale wogóle o poznanie w jaknajszerszej skali literatury przyrodniczej metodycznej, naukowej i popularnej, jak np. lektura uczniowska. Komunikaty bibliograficzne obowiązują wszystkich członków Grupy. — Ze względu na ważność powyższej sprawy, należy przystąpić do skompletowania bibliotek przyrodniczych, przynajmniej w obrębie Grupy, jako całości. Kuratorjum poleca wszystkim Dyrekcjom Gimnazjów prenumerat „Czasopisma Przyrodniczego“ (Łódź. Muzeum Przyrodnicze. Park Sienkiewicza), które obecnie poświęca wiele miejsca dydaktyce biologii. Prenumeratę należy rozpocząć od ostatniego zeszytu (Nr. 5—7) z r. 1933, ze względu na wielką ilość wartościowych artykułów dydaktycznych. Z innych aktualnych wydawnictw zaleca się: E. Gemboerek „O prowadzeniu ćwiczeń w szkolnej pracowni przyrodniczej“ (Lwów 1934) i E. Schäffer n. H. Eddelbun ce „Biologisches Arbeitsbuch“ (Leipzig. Teubner).

2) Grupy będą utrzymywać stały kontakt z Ogniskiem, przez składanie sprawozdań z zebrań i opracowywanie wybranych lub poleconych tematów do zreferowania na konferencjach Ogniska.

3) Zebrania Grupy winny odbywać się w pracowni biologicznej Zakładu, który każdorazowo wyznaczy przewodniczący Grupy. O dacie i miejscu zebrania będzie przewodniczący

zawiadamiał członków za pośrednictwem Dyrekcji Zakładów, celem umożliwienia uzyskiwania, w razie potrzeby, zwolnień z lekcyj, albo przedstawiania lekcji pokazowych na odpowiednią godzinę.

Na zebraniach należy prowadzić krótki protokół, do czego przewodniczący może pociągać kolejno wszystkich członków Grupy. Sprawozdania dla Ogniska przygotowuje sekretarz Grupy.

Pokrywanie kosztów kancelaryjnych, udzielanie pomocy kancelaryjnej i załatwianie korespondencji Grupy, należy do Zakładu, w którym pracuje przewodniczący Grupy.

Dyrekcje otoczą pracę Grup opieką, uwzględniając potrzeby Grup w tygodniowych planach lekcyjnych. Zamiejscowym członkom Grupy ułatwią Dyrekcje pracę przez udzielanie urlopów i, o ile możności, pokrywanie kosztów podróży. Przewodniczącym Grup ułatwią Dyrekcje pracę przez odpowiednie odciążenie ich — o ile względy służbowe na to pozwolą — w zakresie innych obowiązków (dyżury i t. p.).

III. W ciągu roku szkolnego 1934/35 zorganizuje Ognisko 2 konferencje rejonowe:

Data	Tematy	Opracowanie
1. dnia 26 i 27.X. 1934 r.	a) Rola ogrodu szkolnego w realizacji programu kl.II. b) Użycie mikroskopu w kl. I i II. c) Referaty sprawozdawcze z lekcyj w kl. II. d) Rozkład materiału na II i III okres. e) Komunikaty.	wszystkie Grupy metodyczne. indyw. Grupy met. Grupy indywidualnie.
2. dnia 15 i 16.II. 1935 r.	a) Dostosowanie pracowni do wymagań programu kl. I i b) Użycie podręcznika, zeszytu i lektury c) Referaty sprawozdawcze z lekcyj. d) Ćwiczenia praktyczne. e) Rozkład materiału na okres IV. f) Komunikaty.	Indywidualnie. Grupy. Grupy Indywidualnie. Grupy. Indywidualnie.

Tematy, przewidziane dla grup mogą być opracowywane również indywidualnie. Oprócz wymienionych, mogą członkowie Ogniska zgłaszać referaty, poruszające inne zagadnienia. Komunikaty i referaty należy zgłaszać do Ogniska na 5 tygodni przed konferencją rejonową. Z referatów i komunikatów należy sporządzać krótkie streszczenia, conajmniej w 12 odbitkach, celem rozdania grupom metodycznym, i nadsyłać je na tydzień przed konferencją do Ogniska. — Koszta przygotowania odbitek pokrywa Zakład, w którym pracuje referent.

Celem przygotowania pierwszej konferencji, wszystkie Grupy opracują następujące tematy:

- a) Prace w ogrodzie szkolnym, wykonane w jesieni.
- b) Referat sprawozdawczy z realizacji dowolnego punktu programu w kl. II.
- c) Projekt rozkładu materiału dla kl. II na okres II i III.

Tematy referatów grupowych i indywidualnych należy zgłosić do Ogniska do dnia 1.X. b.r.

IV. Kierownik Ogniska będzie odwiedzał w ciągu roku Grupy metodyczne i poszczególnych nauczycieli. Zakłady miejscowe będzie kierownik Ogniska hospitował regularnie, według porozumienia z członkami Grupy Brzeskiej, w poniedziałki, piątki i soboty. W związku z tem zechcą Dyrekcje Gimnazjów w Brześciu n.B. wyznaczyć w tych dniach lekcje biologji, przynajmniej w kl. I i II.

Lekcje kierownika Ogniska mogą członkowie Ogniska hospitować, po uprzednim zgłoszeniu, we wtorki i czwartki.

Członków Ogniska przyjmuje kierownik w poniedziałki i wtorki, od godz. 17 — 19, w lokalu Ogniska, w Gimnazjum Państwowem im. R. Traugutta w Brześciu n.Bugiem.

Projekty ważnych zmian w pracowni biologicznej należy przedkładać kierownikowi Ogniska do zaopiniowania.

Dyrekcje Gimnazjów zechcą ułatwić nauczycielom biologji korzystanie z Ogniska przez przesyłanie korespondencji, urlopowanie i, w miarę możliwości, pokrywanie kosztów wyjazdów do Ogniska.

W wypadkach zmian personalnych na stanowiskach nauczycieli biologji Dyrekcje powiadomią o tem kierownika Ogniska.

V. Współpraca z nauczycielami szkół powszechnych i zawodowych.

1. W Brześciu, Białymstoku, Łomży i Pińsku kierownik Ogniska bierze udział w konferencjach metodycznych, organizowanych przez p.p. Inspektorów szkolnych, kiedy przedmiotem obrad będzie przyroda żywa.

2. Kierownik Ogniska utrzymuje kontakt z kierownikami centralnych pracowni przyrodniczych, udziela im rad i wskazówek przy organizowaniu pracowni, realizacji nowego programu przyrody żywej; udziela rad i wskazówek ustnie bądź listownie wszystkim nauczycielom O. S., nauczającym przyrody żywej.

3. W konferencjach poza nauczycielami szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich biorą udział zainteresowani nauczyciele szkół zawodowych.

66.

KURATORJUM

Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 29.IX.1934 r. Nr. II-26755/34

W związku z zarządzeniem z dnia 15.IX.1934 r. Nr. II-26755/34, Kuratorjum podaje do wiadomości Tymczasową organizację opieki szkół średnich nad szkołami powszechnymi.

p. o. Naczelnika Wydziału
(—) J. Lubojacki

Tymczasowa organizacja opieki szkół średnich nad szkołami powszechnymi.

Działwa szkół powszechnych, szczególnie w województwie poleskim, uczy się w nadzwyczaj trudnych warunkach zarówno materialnych, jak i kulturalnych (złe pomieszczenia na szkoły, brak najniezbędniejszych pomocy naukowych, podręczników szkolnych, biblioteki oraz przyborów uczniowskich). Skutkiem tego stanu widoczna jest konieczność zaopiekowania się młodzieżą szkół powszechnych oraz przyjscia z materialną pomocą najuboższej działwie szkolnej. Otoczyć opieką działwę szkół powszechnych oraz udzielać jej w miarę możliwości pomocy materialnej winna młodzież szkół średnich, jako znajdujaca się w bez porównania lepszych warunkach kulturalnych i ma-

terjalnych, tembardziej, że będzie to szkoła wychowania obywatelsko-państwowego dla młodzieży szkół średnich.

Opieka powyższa wyrażać się może w trwałej oraz dorażnej pomocy gospodarczej, niesionej działwie szkół powszechnych.

W bieżącym roku szkolnym pomoc gospodarcza polegać będzie na dostarczeniu każdej jednostce organizacyjnej (publiczna szkoła powszechna bez względu na ilość klas):

- a) biblioteczki szkoły powszechnej, wydawanej przez Państwowe Wydawnictwo Książek szkolnych we Lwowie (całość wynosi 87 egzemplarzy*);
- b) piłki do gier i i.;
- c) książek poleconych dla młodzieży szkół powszechnych w poszczególnych nrach Dziennika Urzędowego Min. W.R. i O.P.

Obok tego zorganizować należy stałą lub dorażną (w zależności od zapotrzebowania) pomoc indywidualną dla najbardziej niejszej działwy danej jednostki organizacyjnej (1-klasowa publiczna szkoła powszechna lub klasa szkoły wieloklasowej) przez dostarczanie:

- 1) przyborów uczniowskich (podręczniki szkolne, zeszyty, pióra, ołówki i t. p.);
- 2) odzieży — a przede wszystkim bielizny.

Jako zasadę przyjąć należy, iż każda klasa szkoły średniej lub organizacja opiekuje się jedną jednostką organizacyjną w szkole powszechnej (jednoklasową publiczną szkołą powszechną lub klasą szkoły wyżej zorganizowanej), którą stanowi liczba dzieci, przypadających na jednego nauczyciela.

Naogół wyrazi się to cyfrą 60-ciu — 70-ciu uczniów.

Dyrekcja zapozna młodzież szkolną ze sprawą i przez odpowiednie jej ujęcie przekona młodzież i skłoni ją do nawiązania kontaktu przez napisanie listu do młodzieży szkół powszechnych (każda klasa pisze do oddzielnej jednostki organizacyjnej szkoły powszechnej), adresowanego do nauczyciela (ew. kierownika) danej szkoły, które

*) Cena i sposób nabywania kompletów książek, wydawanych przez Państwowe Wydawnictwo Książek we Lwowie, będą podane do wiadomości oddzielnem piśmie.

go nazwisko podało Kuratorjum w osobnem piśmie. Treść listu stanowić będzie: stwierdzenie chęci przyjsia z pomocą dziatwie szkolnej, zapytanie o potrzeby w zakresie wyżej podanym, prośba o odpowiedź w wyznaczonym przez daną klasę terminie. List winien być przejrany przez wychowawcę klasowego.

Następnie Dyrekcja zawiadamia Inspektora Szkolnego, że ze szkołą(ami) powszechną(emi) (podać miejscowość(i) nawiązano kontakt, oraz, że młodzież ma zamiar pomagać dziatwie danej(ych) szkoły(szkoł) (podać, w jakim zakresie). Jednocześnie zawiadamia Dyrekcja Kuratorjum, że kontakt z daną(ami) szkołą(ami) nawiązała, i że pomoc dla dziatwy szkolnej pójdzie w kierunku (podać ustalony przez Dyrekcję i młodzież program pomocy).

Co półrocze (do dnia 1.I i 30.VI) każdego roku szkolnego Dyrekcja powiadamia Kuratorjum o stanie pomocy dziatwie szkół powszechnych.

Specjalną uwagę należy zwrócić na to, by w dniach uroczystości państwowych (11.XI i 19.III) biedna dziatwa znajdującej(ych) się pod opieką szkoły średniej szkoły(szkoł) powszechnej(ych) była szczególnie obdarzona.

Jest rzeczą bardzo ważną, by Dyrekcje szkół uświadomiły młodzieży w odpowiedniej formie cel podejmowanej akcji — chodzi bowiem o to, żeby pomoc dzieciom szkół powszechnych ująć w takie formy organizacyjne, któreby istniejący wysoko-wartościowy kapitał uczuć altruistycznych młodego pokolenia potęgowały, oraz stwarzały dlań celowe ujście.

Powodzenie akcji zależy w wysokim stopniu od pierwszego podejścia organizacyjnego — nie może ono mieć charakteru fiskalnego, lecz wręcz odwrotnie, musi polegać na emocjonalnem związaniu młodzieży z akcją, nie chodzi bowiem o efekt kasowy, lecz o wpływający z duszy młodzieży, świadomy celu, zbiorowy czyn. To też pedagogicznemu przygotowaniu akcji poświęć P.P. Dyrektorowie specjalną uwagę. Włożona w tę pracę na samym jej początku troskliwa inwestycja pedagogiczna ze strony P.P. Dyrektorów, zapewni powodzenie podejmowanej sprawie i napewno ułatwi Dyrekcjom osiągnięcie potrzebnych efektów finansowych, nieodzownych dla trwałości i pełnych wyników podejmowanej zbiorowej inicjatywy młodzieży.

Ruch służbowy.

Minister W.R. i O.P. przeniósł w stan nieczynny z dniem 30 czerwca 1934 roku:

p. *Baranowskiego Bazylego*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. Marji Rodziewiczówny w Kobryniu,

p. *Czyrka Stanisława*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego Humanistycznego w Pińsku.

p. *Tyrkła Józefa*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. A. Mickiewicza w Prużanie.

Minister W.R. i O.P. przeniósł z urzędu:

p. *Batorskiego Wacława*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. Prezydenta Rzeczypospolitej w Ostrowi-Mazowieckiej z dniem 1.VII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. T. Kościuszki w Bielsku-Podlaskim.

p. *Relugę Piotra*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. Prezydenta Rzeczypospolitej w Ostrowi-Mazowieckiej z dniem 1.VII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. A. Mickiewicza w Prużanie.

p. *Żegilewiczównę Wandę*, nauczycielkę Gimnazjum Państwowego im. M. Konopnickiej w Łomży z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Łomży.

p. *Zofję Witczakową*, nauczycielkę Gimnazjum Państwowego im. M. Konopnickiej w Łomży z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Państwowego Gimnazjum Humanistycznego w Pińsku.

p. *Bąkowską Elżbietę*, profesorkę Gimnazjum Państwowego im. E. Szczanieckiej w Ostrowie-Wielkopolskim z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. M. Konopnickiej w Łomży.

p. *Górskiego Edwarda*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. Kr. Wł. Jagiełły w Łunińcu z dniem 1.X.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego I-go w Stryju.

p. *Krynickiego Jana* nauczyciela Gimnazjum Państwowego I-go w Stryju z dniem 1.X.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. M. Kopernika w Grajewie.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego przeniósł z urzędu ze względów organizacyjnych na nowe miejsce służbowe :

p. *Lecha Mikołaja*, nauczyciela Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego z dniem 23.IX.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. Kr. Wł. Jagiełły w Lunińcu.

p. *Mizerską Jadwigę*, nauczycielkę Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Prużanie z dniem 20.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. Marszałka J. Piłsudskiego w Białymstoku.

p. *Strzemecką Helenę*, nauczycielkę Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Prużanie z dniem 20.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego w Białymstoku.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego przeniósł na własną prośbę na nowe miejsca służbowe:

p. *Boreckiego Leopolda*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. J. I. Kraszewskiego w Drohiczyne n/Bugiem z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. R. Traugutta w Brześciu n.B.

p. *Czajkowskiego Tadeusza*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. R. Traugutta w Brześciu n/B., z dniem 1.VII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. A. Mickiewicza w Prużanie.

p. *Gosiewskiego Jana*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. R. Traugutta w Brześciu n/B. z dniem 1.IX.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. Prezydenta Rzeczypospolitej I. Mościckiego w Ostrowi-Mazowieckiej.

p. *Haszko Wilhelma*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. J. I. Kraszewskiego w Drohiczyne n/B. z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. M. Rodziewiczówny w Kobryniu.

p. *Heybowiczównę Julję*, nauczycielkę Gimnazjum Państwowego im. T. Kościuszki w Łomży z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. A. Mickiewicza w Prużanie.

p. *Isaaka Aleksandra*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. Kr. Zygmunta Augusta w Białymstoku z dniem 1.X.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. M. Konopnickiej w Łomży.

p. *Osiecką Stanisławę*, nauczycielkę Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Łomży z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. Marji Konopnickiej w Łomży.

p. *Pęcherskiego Mieczysława*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. R. Traugutta w Brześciu n/B. z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. Anny Jabłonowskiej w Białymstoku.

p. *Skorupskiego Dyonizego*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. A. Mickiewicza w Prużanie z dniem 1.VII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. J. I. Kraszewskiego w Drohiczyne n/B.

p. *Witta Eugenjusza*, nauczyciela Gimnazjum Państwowego im. M. Rodziewiczówny w Kobryniu z dniem 1.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego im. J. I. Kraszewskiego w Drohiczyńcu n/B.

p. *Witczaka Józefa*, nauczyciela Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Łomży z dniem 15.VIII.1934 r. na równorzędne stanowisko do Państwowego Gimnazjum Humanistycznego w Pińsku.

Kurator Okręgu Szkolnego Krakowskiego przeniósł na własną prośbę w porozumieniu z p. Kuratorem O. S. Brzeskiego na nowe miejsce służbowe:

p. *Włoska Edmunda*, nauczyciela szkoły ćwiczeń przy Państwowem Seminarjum Nauczycielskiem w Prużanie, przydzielonego do szkoły powszechnej tamże z dniem 1.IX.1934 r. na stanowisko nauczyciela 7-klasowej publicznej szkoły powszechnej w Przytyku, pow. radomskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego Lwowskiego przeniósł na własną prośbę w porozumieniu z p. Kuratorem Okręgu Szkolnego Brzeskiego na nowe miejsce służbowe:

p. *Tokarykową Stefanję*, nauczycielkę Gimnazjum Państwowego im. M. Kopernika w Grajewie z dniem 1.IX.1934 r. na równorzędne stanowisko do Gimnazjum Państwowego w Czortkowie.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego przeniósł w stan spoczynku z dniem 31 lipca 1934 roku:

Jureckiego Mieczysława, Inspektora Szkolnego w Białymstoku.

Rutkowskiego Feliksa, prowizor. Insp. Szkoln. w Kosowie-Poleskim.

Czajkowską Jadwigę, naucz. Gimn. Państw. w Bielsku-Podlaskim.

Aleksiejewową Marję, naucz. Gimn. Państw. w Brześciu n.B.

Tyralikę Franciszka, naucz. Gimn. Państw. w Białymstoku.

Stryjewskiego Józefa, naucz. publ. szk. powsz. w Orchowie, pow. brzeski

Zacharjasza Leopolda, naucz. publ. szk. powsz. w Szymakach, pow. sokólski.

Wojtowicza Wincentego, naucz. publ. szk. powsz. w Bereźnicy, pow. kosowski.

Jacyszynową Emilję, naucz. publ. szk. powsz. w Osowcu, pow. łomżyński.

Rutkowską Jadwigę, naucz. publ. szk. powsz. w Białymstoku.

Mechową Irenę, naucz. publ. szk. powsz. w Wilanówce, pow. białoostocki.

Jewtuchowiczową Marję, naucz. publ. szk. opwsz. w Wólce pinkowickiej, pow. piński.

Klonowską Helenę, naucz. publ. szk. powsz. w Pińsku.

Mikułową Helenę, naucz. publ. szk. powsz. w Boguszech, pow. sokólski.

Pillersdorfową Minę, naucz. publ. szk. powsz. w Brześciu n.B.

Buczyłę Pawła, naucz. publ. szk. powsz. w Rosochach, pow. prużański.
Jaźwińską Sewerynę, naucz. publ. szk. powsz. w Szostakowie, pow. brzeski.

Pieńkowską Janinę, naucz. publ. szk. powsz. w Murawie, pow. prużański.

Dantelczuka Włodzimierza, kier. publ. szk. powsz. w Ladcu, pow. stoliński.

Kempowicza Franciszka, naucz. publ. szk. powsz. w Wyszonkach, pow. wys.-mazowiecki.

Drożdżową Wacławę, naucz. publ. szk. powsz. w Kamieńcu-Szlarbeckim, pow. kobryński.

Kleinbergową Dobę, naucz. publ. szk. powsz. w Domaczewie, pow. brzeski.

Sordylową Emilję, naucz. publ. szk. powsz. w Brześciu n.B.

Nietupską Jadwigę, naucz. publ. szk. powsz. w Odelsku, pow. sokółski.

Pleskacza Józefa, naucz. publ. szk. powsz. w Bokoniczach, pow. piński.

Z dniem 31 sierpnia 1934 roku:

Rejsmillerową Natalję, naucz. Gimn. Państw. w Pińsku.

Dropanera Zygmunta, naucz. Gimn. Państw. im. Marsz. J. Pińskiego

Górskiego Zdzisława, naucz. Gimn. Państw. w Ostrołęce.

Szczukę Stanisława, naucz. państw. szk. roln. w Kołpinie.

Eberhardta Michała, p.o. instr. ośw. pozaszk. w Brześciu n.B.

Glińskiego Piotra, naucz. publ. szk. powsz. w Ogrodnikach, pow. bielski.

Majdańskiego Walentego, naucz. publ. szk. powsz. w Dywinie, pow. kobryński.

Antoniową Władysławę, naucz. publ. szk. powsz. w Mokrowie, pow. łuniniecki.

Kozłowską Konstancję, naucz. publ. szk. powsz. w Brześciu n.B.

Brzozowskiego Józefa, kier. publ. szk. powsz. w Łomży.

w Białymstoku.

Skotarczaka Franciszka, pom. kancel. Insp. Szkołn. w Bielsku-Podlaskim.

Aleksandrowicza Jana, woźnego b. państw. sem. naucz. w Prużanie.

Z dniem 30 września 1934 r.

Matkowaną Jadwigę, naucz. publ. szk. powsz. w Łomży.

Szpetulską Wandę, naucz. publ. szk. powsz. w Białowieży, pow. bielski.

Stelmachową Marję, naucz. publ. szk. powsz. w Porębie, pow. ostrołęcki.

Filipowiczową Stanisławę-Zofję, naucz. publ. szk. powsz. w Placówce, pow. bielski.

Tofpieńcówą Olę, naucz. publ. szk. powsz. w Macach, pow. kobryński.

Batorską Wilhelminę, naucz. publ. szk. powsz. w Sejłowszczyźnie, pow. prużański.

Bohdziwiczównę Jadwigę, naucz. publ. szk. powsz. w Pieniażkach pow. prużański.

Stachurską Kazimierę, naucz. publ. szk. powsz. w Starowoli pow. prużański.

Wojtkowskiego Józefa, naucz. publ. szk. powsz. w Szereszewie pow. prużański.

Hęckę Sylwestra, naucz. publ. szk. powsz. w Stolnie.

Mazurka Adolfa, naucz. publ. szk. powsz. w Leniewie pow. bielski

Minister W.R. i O.P. przeniósł z urzędu dla dobra służby z dniem 1.VII.1934 r.

Perkównę Józefę, z 7-kl. szkoły w Sokołach, obwodu białostockiego, do 7-kl. szkoły w Janowie, obwodu drohickiego.

Olszewskiego Wilhelma, z 7-kl. szkoły Nr. 9 w Brześciu n.B., do 7-kl. szkoły w Sokołowie, obwodu białostockiego.

Świeklejównę Marię, z 3 klas. szkoły w Wydercie, obwodu koszyrskiego, do 7-klas. szkoły w Tykocinie, obwodu białostockiego.

Kozubową Bronisławę, z 3-klas. szkoły w Horodcu pow. kobryńskiego, do 1-klas. szkoły w Płatkowszczyźnie, obwodu prużańskiego.

Szajkowskiego Fabjana, z 1-klas. szkoły w Płatkowszczyźnie, obwodu prużańskiego, do 3-klas. szkoły w Horodcu, obwodu kobryńskiego.

Tyszkiewiczową Helenę, z 1-klas. szkoły w Drozdynie, obwodu stolińskiego, do 7-klas. szkoły w Łahiszynie, obwodu pińskiego.

Domaradzkiego Stanisława, z 2-klas. szkoły w Botowie, obwodu pińskiego, do 2-klas. szkoły w Duboi, obwodu stolińskiego.

Łoszkiewiczza Bazylego, z 1-klas. szkoły w Kupiczach, obwodu prużańskiego, do 7-klas. szkoły w Orli, obwodu bielskiego.

Hańczaka Mateusza, z 3-klas. szkoły w Hodyszewie, obwodu białostockiego, do 2-klas. szkoły w Kostrach Starych, obwodu białostockiego.

Rytla Kazimierza, z 7-klas. szkoły w Łapach, obwodu białostockiego, do 7-klas. szkoły w Kuźnicy, obwodu sokólskiego.

Pilika Mieczysława z 7-klas., szkoły w Kuźnicy obwodu sokólskiego do 3-klas. szkoły w Hodyszewie, obwodu białostockiego.

Kowalskiego Mieczysława, z 3-klas. szkoły w Sławsku Wielk., Okr. Szk. Poznańskiego, do 3-klas. szkoły w Pare, obwodu pińskiego.

Stopińskiego Bolesława, z 3-klas. szkoły w Wojnach Karpach, obwodu białostockiego, do 3-klas. szkoły w Czuikowie, obwodu pińskiego.

Stubiede Edwarda, z 7-klas. szkoły w Wilnie, do 7-klas. szkoły w Brześciu n.B.

Szwacza Władysława, z 7-klas. szkoły w Janowie, obwodu drohickiego, do 6-klas. szkoły w Boćkach, obwodu bielskiego.

Piotrowskiego Stanisława, z 2-klas. szkoły w Lemieszewiczach, obwodu pińskiego, do 3-klas. szkoły w Mołodowie, obwodu drohickiego.

Turlewiczównę Marię, z Państw. Szkoły Rełniczej Żeńsk. w Dubicy, obwodu Brześć n.B., do 7-klas. szkoły w Brześciu n.B.

Poremskiego Antoniego, ze stanowiska podinspektora szkolnego w Ostrołęce, na stan. kier. szkoły powsz. Nr. 9 w Brześciu n.B.

Minister W.R. i O.P. przeniósł w drodze dyscyplinarnej.

Czerneka Franciszka, kier. 7-klas. szkoły powsz. Nr. 9 w Brześciu n.B. na stanowisko nauczyciela do 7-klas. szkoły powsz. w Brańsku, obwodu szkolnego bielskiego.

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego przeniósł z urzędu ze względów organizacyjnych z dniem 1.VII.1934 r.

Magierę Stanisława, z 1-klas. szkoły w Karłowiczach, obw. szk. drohickiego, do 7-klas. szkoły w Gródku, obwodu białostockiego.

Paśnika Józefa, z 7-klas. szkoły w Dąbrowie, obw. szk. sokolskiego, do 2-klas. szkoły w Dużych Orłach, obwodu stolińskiego.

Kurator Okr. Szkolnego Brzeskiego przeniósł na własną prośbę z początkiem roku szkoln. 1934/35:

Żbikowską Zofję, z 1-klas. szkoły w Mieniewiezu, obwodu kobryńskiego, do 7-klas. szkoły Nr. 5 w Białymstoku.

Duryńskiego Stanisława, z 3-klas. szkoły w Werchach, obwodu koszyrskiego, do 2-klas. szkoły w Maleszach, obwodu bielskiego.

Duryńską Helenę, z 3-klas. szkoły w Werchach, obwodu koszyrskiego, do 2-klas. szkoły w Stadnikach, obwodu bielskiego.

Fimmela Mieczysława, z 2-klas. szkoły w Maleszach, obwodu bielskiego, do 3-klas. szkoły w Werchach, obwodu koszyrskiego.

Koszałkowskiego Jerzego, z 2-klas. szkoły w Stadnikach, obwodu bielskiego, do 3-klas. szkoły w Werchach, obwodu koszyrskiego.

Sokołowską Kornelję, z 2-klas. szkoły w Wilczewie, obwodu łomżyńskiego, do 1-klas. szkoły w Szafarczyskach, obwodu ostrołęckiego.

Szumińskiego Władysława, z 1-klas. szkoły w Szafarczyskach, obwodu ostrołęckiego, do 2-klas. szkoły w Wilczewie, obwodu łomżyńskiego.

Gerżycową Katarzynę, z Okręgu Szkolnego Warszawskiego, do 7-klas. szkoły w Nowogrodzie, obwodu łomżyńskiego.

Katuzniarkę Zenonę, z 7-klas. szkoły w Kolnie, obwodu łomżyńskiego, do 7-klas. szkoły w Domaczewie, obwodu brzeskiego.

Młodzianowskiego Władysława, z 7-klas. szkoły Nr. 1 w Białymstoku, do 7-klas. szkoły Nr. 2 w Szczuczynie, obwodu łomżyńskiego.

Żulaufa Kazimierza, z 6-klas. szkoły w Narewie, obwodu bielskiego, do 7-klas. szkoły Nr. 1 w Białymstoku.

Żulaufową Jadwigę, z 6-klas. szkoły w Narewie, obwodu bielskiego, do 7-klas. szkoły Nr. 1 w Białymstoku.

Legutkównę Janinę, z 7-klas. szkoły w Domaczewie, obwodu brzeskiego, do 7-klas. szkoły w Kolnie, obwodu łomżyńskiego.

Jakubowskiego Józefa, z 2-klas. szkoły w Strychowie, obwodu kobryńskiego, do 7-klas. szkoły w Iwacewiczach, obwodu koszyrskiego.

Jakubowską Antoninę, z 1-klas. szkoły w Kwatyczach, obwodu kobryńskiego, do 7-klas. szkoły w Iwacewiczach, obwodu koszyrskiego.

Piwowarczyka Tadeusza, z 4-klas. szkoły w Stachowie, obwodu stolińskiego, do 1-klas. szkoły w Rewiatyczach, obwodu prużańskiego.

Naumowca Grzegorza, z 2-klas. szkoły w Sińnicy wsi, obwodu łuninieckiego, do 1-klas. szkoły w Rudce, obwodu pińskiego.

Gruszczyńską Bronisławę, z 1-klas. szkoły w Skrzyplach, obwodu drohickiego, do 3-klas. szkoły w Czerniach, obwodu brzeskiego.

Kosowską Chanę, z 7-klas. szkoły w Domaczewie, obwodu brzeskiego, do 7-klas. szkoły Nr. 4 w Pińsku.

Bardelównę Stefanję, z 2-klas. szkoły w Czetnianach, obwodu kobryńskiego, do 4-klas. szkoły w Porzeczu, obwodu pińskiego.

Pigułowską Stanisławę, z 3-klas. szkoły w Braszewiczach, obwodu drohickiego, do 2-klas. szkoły w Błotach, obwodu kobryńskiego.

Czamańskiego Józefa, z 1-klas. szkoły w Rudce, obwodu pińskiego, do 5-klas. szkoły w Antopolu, obwodu kobryńskiego.

Czamańską Stanisławę, z 4-klas. szkoły w Porzeczu, obwodu pińskiego, do 5-klas. szkoły w Antopolu, obwodu kobryńskiego.

Iwanicką Emilję, z 1-klas. szkoły w Kuchczach, obwodu pińskiego, do 2-klas. szkoły w Bałandyczach, obwodu drohickiego.

Kalusową Olę, z 1-klas. szkoły w Chydrach Małych, obwodu prużańskiego, do 1-klas. szkoły w Krzywiczach, obwodu pińskiego.

Łucybę Onisima, z 3-klas. szkoły w Pohoście Zarzecznym, obwodu pińskiego, do 1-klas. szkoły w Chydrach Małych, obwodu prużańskiego.

Dominkową Marję, z 3-klas. szkoły w Mańkiewiczach, obwodu stolińskiego, do 2-klas. szkoły w Juchnowiczach, obwodu pińskiego.

Krecińską Stefanję, z 2-klas. szkoły w Dużych Orłach, obwodu stolińskiego, do 2-klas. szkoły w Staworowie, obwodu sokólskiego.

Nowiewiczównę Nadzieję, z 2-klas. szkoły w Złotem, obwodu stolińskiego, do 2-klas. szkoły w Opechowie, obwodu ostrołęckiego.

Stachurskiego Edwarda, z 6 klas. szkoły w Białohuszy, obwodu stolińskiego, do 6-klas. szkoły w Narewce, obwodu bielskiego.

Stachurską Annę, z 6 klas. szkoły w Białohuszy, obwodu sto-
lińskiego, do 6-klas. szkoły w Narewce, obwodu bielskiego.

Basewicza Jana, z 2-klas. szkoły w Nieczatowie, obwodu stolińskiego,
do 1-klas. szkoły w Szymakach, obwodu sokólskiego.

Brodzkiego Mieczysława, z 2-klas. szkoły w Zabelu, obwodu ostro-
łęckiego, do 2-klas. szkoły w Strychowie, obwodu kobryńskiego.

Kadłubickiego Grzegorza, z 1-klas. szkoły w Rewiatyczach, obwodu
prużańskiego, do 2-klas. szkoły w Zabelu, obwodu ostrołęckiego.

Kwapieniową Józefę, z Okręgu Szkolnego Warszawskiego, do 7-klas.
szkoły w Łomży.

Gzellę Franciszka, z 1-klas. szkoły w Lichosielcach, obwodu prużańskie-
go, do 1-klas. szkoły w Choromanach, obwodu ostrołęckiego.

Polakównę Józefę, z 1-klas. szkoły w Choromanach, obwodu ostrołę-
ckiego, do 1-klas. szkoły w Lichosielcach, obwodu prużańskiego.

Sochańską Stanisławę z 1-klas. szkoły w Łosinach, obwodu kobryń-
skiego, do 2-klas. szkoły w Imieninie, obwodu drohickiego.

Popowicza Stanisława, z 7-klas. szkoły w Dawidgródku, obwodu sto-
lińskiego, do 7-klas. szkoły Nr. 3 w Łomży.

Kielara Mieczysława, z 7-klas. szkoły Nr. 3 w Łomży, do 7-klas. szko-
ły Nr. 2 w Brześciu n.B.

Frisikową Bronisławę, z 7-klas. szkoły w Częstochowie, do 7-klas. szko-
ły Nr. 6 w Brześciu n.B.

Kamińską Lubomirę, z 7-klas. szkoły w Łunińcu, obwodu łuninieckie-
go, do 7-klas. szkoły w Kosowie, obwodu kosowskiego.

Galińską Marję, z 1-klas. szkoły w Konopkach Chudych, obwodu łom-
żyńskiego, do 1-klas. szkoły w Sieliszczu, obwodu pińskiego.

Sewastjanowa Mateusza, z 1-klas. szkoły w Sieliszczu, obwodu pińskie-
go, do 1-klas. szkoły w Konopkach Chudych, obwodu łomżyńskiego.

Lewkowiczową Helenę, z 1-klas. szkoły w Chrystybołowiczach, obwo-
du pińskiego, do 2-klas. szkoły w Horodyszczu, obwodu stolińskiego.

Zagórskiego Michała, z 1-klas. szkoły w Domaszycach, obwodu piń-
skiego, do 1-klas. szkoły w Dulsku, obwodu koszyrskiego.

Ciesielską Janinę, z 1-klas. szkoły w Dulsku, obwodu koszyrskiego, do
1-klas. szkoły w Domaszycach, obwodu pińskiego.

Ks. Siudzińskiego Wincentego, z 7-klas. szkoły Nr. 3 w Pińsku, do
7-klas. szkoły w Mikaszewiczach, obwodu łuninieckiego.

Mścichowską Józefę, z 1-klas. szkoły w Troszynie, obwodu ostrołęckie-
go, do 7-klas. szkoły Nr. 1 w Łomży.

Czaplińskiego Czesława, z 2-klas. szkoły w Bartoszach, Okr. Szkolnego Wileńskiego do 7-klas. szkoły Nr. 1 w Brześciu n.B.

Ogonowskiego Jana, z Okręgu Szkolnego Warszawskiego. do 7-klas. szkoły w Ostrołęce.

z d n i e m 1.X.1934 r.

Stopińską Jadwigę, z 3-klas. szkoły w Wojnach Krupach. obwodu białostockiego, do 3-klas. szkoły w Czuchowie, obwodu pińskiego.

Łazowskiego Józefa, z 7-klas. szkoły w Ostrołęce Stacji, obwodu ostrołęckiego, do 7-klas. szkoły w Dywinie, obwodu kobryńskiego.

Kohlmana Wilhelma, z 2-klas. szkoły w Hortolu, obwodu kosowskiego, do 7-klas. szkoły w Kamieniu Kosz., obwodu koszyrskiego.

Perdenię Jana, z 7-klas. szkoły w Żabince, obwodu kobryńskiego, do 3-klas. szkoły w Starowoli, obwodu prużańskiego.

Polkowskiego Waława, z 7-klas. szkoły w Szereszewie, obwodu prużańskiego, do 3-klas. szkoły w Wojnach Krupach, obwodu białostockiego.

Polkowską Marję, z 7-klas. szkoły w Szereszewie, obwodu prużańskiego, do 3-klas. szkoły w Wojnach Krupach, obwodu białostockiego.

Jarmułowicza Władysława, z 2-klas. szkoły w Jodczykach, obwodu kosowskiego, do 7-klas. szkoły Nr. 6 w Brześciu n.B.

Polachowską Apolonję, z Okr. Szkoln. Łuckiego, do 3-klas. szkoły w Ruskołkach, obwodu ostrołęckiego.

Do innych Okręgów Szkolnych zostali przeniesieni na własną prośbę:

Olszewski Teofil, z 7-klas. szkoły w Ostrołęce do Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

Kłosa Helena, z 7-klas. szkoły w Łomży, do Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

Walewska Jadwiga, z 3-klas. szkoły w Radwaniczach, obwodu brzeskiego, do Okręgu Szkolnego Łuckiego.

Wojciechowska Bronisława, z 2-klas. szkoły w Ptakach, obwodu łomżyńskiego, do Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Prorokówna Helena, z 2-klas. szkoły w Smorodzku, obwodu stolińskiego, do Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Oknińska Helena, z 2-klas. szkoły w Derewku, obwodu koszyrskiego, do Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

Kapuczyński Marjan, z 4-klas. szkoły w Wierzchlesie, obwodu sokólskiego, do Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Kapuczyńska Antonina, z 4-klas. szkoły w Wierzchlesie, obwodu sokólskiego, do Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Lutostański Stefan, z 7-klas. szkoły Nr. 8 w Brześciu n.B. do Okręgu Szkolnego Krakowskiego.

Ponę Jadwiga, z 3-klas. szkoły w Parce, obwodu pińskiego, do Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

Kowalewski Leopold, z 7-klas. szkoły w Iwacewiczach, obwodu kosowskiego, do Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

Makowska Marja, z 3-klas. szkoły w Rusołówkach, obwodu ostrołęckiego, do Okręgu Szkolnego Łuckiego.

Jurczakówna Stefania, z 3-klas. szkoły w Białousach, obwodu sokoł'skiego, do Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

Kirejczyk Kazimierz, z 1-klas. szkoły w Wyszkach, obwodu biel'skiego, do Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

Komunikaty.**PRZEWODNICZĄCY**

**Okręgowego Komitetu Nauczycielskiego przy
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego**

Do Panów

*Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów
i Kierowników Szkół oraz Nauczycielstwa i Urzędników Kuratorjum
Okręgu Szkolnego Brzeskiego.*

Gdy zwracałem się do Panów z propozycją dobrowolnego opodatkowania się na rzecz powodzian — wielkość strat, spowodowanych powodziami, nie była dokładnie znana. Nie liczyliśmy się również z możliwością nowych powodzi, jakie miały miejsce na niektórych terenach już poprzednio zniszczonych dotkliwie.

Dziś rozmiary klęski znane są nam dokładnie. Rozumujemy również, że — mimo wysiłków Rządu — dalsza pomoc ze strony społeczeństwa jest nieodzowna.

To też, dziękując za złożoną dotychczas na rzecz powodzian kwotę zł. 12.346.04, którą w imieniu Urzędników administracji szkolnej i Nauczycielstwa przekazałem Poleskiemu Komitetowi Wojewódzkiemu Pomocy Ofiarom Powodzi, proszę o przedłużenie akcji i na miesiąc październik r.b.

*Przewodniczący Okręgowego Komitetu
Nauczycielskiego*

(—) Romuald Petrykowski

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Pan Kurator Romuald Petrykowski, jako przewodniczący Okręgowego Komitetu Nauczycielskiego, przekazał Poleskiemu Komitetowi Wojewódzkiemu Pomocy Ofiarom Powodzi kwotę 6.985 zł. 33 gr., złożoną przez urzędników administracji szkolnej oraz nauczycielstwo Okręgu Szkolnego Brzeskiego na rzecz powodzian.

Z wymienionej sumy przypada na resztę raty sierpniowej 1.325 zł. 20 gr. i na ratę wrześniową 5.660 zł. 13 gr. Poprzednio za sierpień wpłacono 5.360 zł. 71 gr. — razem tedy za obydwa miesiące 12.346 zł. 04 gr.

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Poświęcona pracy nauczycielstwa w szkole i poza szkołą.

A. W. TATOMIR.

Zadania dydaktyczne dyrektora szkoły średniej*) (dokończenie)

HOSPITACJE.

Dyrektor układa na początku roku szkolnego zasadniczy plan hospitacyj, związany organicznie z ogólnym planem pracy dydaktycznej w szkole. W planie tym winien zgóry wyznaczyć sobie zadania podstawowe ze względu na konieczność specjalnego obserwowania czyto danej klasy, czy przedmiotu lub nauczyciela.

Rzecz prosta, że plan hospitacyjny, jak wogóle wszelkie plany pracy na terenie szkoły, musi być elastyczny, umożliwiający przystosowanie zasadniczych wskazań do życia. To też dyrektor, zgodnie z wytycznymi, ułożonemi na początku roku, uzupełniać musi z początkiem każdego okresu swój plan hospitacyjny temi szczegółami, których nie można ustalić zgóry i których życie będzie wymagać.

W zasadzie winien dyrektor zhospitować w ciągu roku szkolnego, niezależnie od obserwacji specjalnych, wszystkich nauczycieli i pewną ilość lekcji ze wszystkich przedmiotów.

W praktyce widzi się niejednokrotnie albo wielką ilość zhospitowanych przez dyrektora lekcji z małym wykorzystaniem spostrzeżeń dla pracy szkolnej, albo wogóle zbyt małą ilość hospitacyj. Zasadnicze wytyczne planu hospitacyjnego posiada dyrektor na początku roku szkolnego do wiadomości Rady Pedagogicznej.

---

*) W pierwszej części niniejszego artykułu (zob. poprzedni numer Dziennika Urzędowego Kuratorjum) opuszczono omyłkowo na str. 389 jako punkt 6-ty następujący ustęp: *Organizacja wycieczek krótszych i dłuższych, stosownie do wymagań programu nauki dla poszczególnych klas i zgodnie ze specjalnym, zasadniczym planem wycieczek, przewidzianych na cały czas pobytu ucznia w szkole.* (W związku z tem numeracja następných punktów ulegnie zmianie na 7, 8, 9, 10)

Realizując swój plan dyrektor zawsze pamięta o tem, że hospitowanie danej lekcji nie może stanowić oderwanego fragmentu, ale winno być istotnem ogniwem w łańcuchu jego pracy; ocena zaś lekcyj, poza samą jej treścią, pozostawać winna w związku z indywidualnością i dotychczasowym dorobkiem dydaktycznym nauczyciela, stanem klasy i t.p., a przede wszystkim z faktem, iż dyrektor właśnie jest tym czynnikiem, który nieustannie przestrzega zasady, by nauczanie w szkole miało rzeczywiście charakter wychowawczy, ażeby kształciło nie wyłącznie umysł, lecz osobowość ucznia.

Ilość i jakość spostrzeżeń hospitacyjnych zależy rzecz prosta od przygotowania naukowego, pedagogicznego i od spostrzegawczości dyrektora. W normalnych warunkach dają hospitowane lekcje wiele ważkiego materiału, który musi być wykorzystany przez dyrektora dla świadomego normowania różnych przejawów pracy szkolnej, a w szczególności dla przestrzegania właściwej oceny pracy ucznia przez nauczyciela.

Technika hospitacyj zależy od najrozmaitszych warunków. Trudno tu ustalić normy. W każdym jednak razie hospitować należy w zasadzie całą lekcję, w stosunku zaś do danego nauczyciela czy przedmiotu obok dorywczych, stosować też należy hospitacje ciągłe t.j. hospitowanie kilku lekcji z danego przedmiotu, bezpośrednio po sobie następujących.

Dobre też rezultaty daje hospitowanie (nie częste) lekcji w towarzystwie nauczycieli pokrewnych przedmiotów, a więc rodzaj lekcji pokazowych nie zapowiadanych zgóry i nie przygotowanych pod kątem widzenia „pokazu“.

Wreszcie, jeśli idzie o czynny udział hospitującego w lekcji, winien on być spowodowany tylko istotną potrzebą dydaktyczną lub wychowawczą.

We wszystkich tych sprawach, zależnych od okoliczności, sytuacji lokalnych i t.p. winien dyrektor postępować jak najtaktowniej, unikając urażenia godności nauczyciela i pomniejszania jego autorytetu wobec młodzieży; hospitacje bowiem mają mieć przede wszystkim charakter współpracy dyrektora z gronem nauczycielskim, a dopiero na drugiem miejscu, względnie tam, gdzie konieczność tego wymaga — charakter kontroli.

Przechodząc do treści hospitacyj, należy przede wszystkim podkreślić, że kryteria stosowane podczas hospitacji przez dyrektora, winny się opierać na postulatach, za-

wartych w statucie gimnazjum państwowego*) §§ 33—40, a w szczególności na § 39, który mówi o wdrażaniu młodzieży do samodzielności i aktywnej postawy w duchu nowoczesnej „szkoły pracy”.

Między innymi zwrócić należy wiele uwagi na to, czy nauczyciel w stopniu maksymalnym wykorzystuje środki pomocnicze, poiadane przez szkołę, gdyż „ta zasada, niestety, nie weszła jeszcze w mózg i krew naszych nauczycieli, a zwłaszcza nauczycieli przedmiotów humanistycznych.**)

Pozatem spostrzeżenia wizytatorów szkół wymagałyby zwrócenia podczas hospitacji szczególniejszej uwagi na następujące kwestje:

1) na atmosferę lekcji; dobra atmosfera powstać może jedynie na podłożu zainteresowania młodzieży i obudzonej w niej przez nauczyciela chęci osiągnięcia celu danego ćwiczenia***); w praktyce zbyt jeszcze często panuje na lekcji brak zainteresowania, nieraz nuda i przygnębienie;

2) na konieczność liczenia się nauczyciela z czasem, co nierzadko zaniedbywane jest z uszczerbkiem dla konstrukcji lekcji (brak czasu na utrwalenie wiadomości, pośpieszne i niedbałe zadawanie pracy domowej, brak zakończenia i logicznej całości w lekcji);

3) na wysoce szkodliwe zjawisko systematycznego wiodzenia uczniów na pasku pytań nauczyciela, których technika w dodatku pozostawia wiele do życzenia, albo też nadużywania metody wykładowej,

4) na zadawanie prac domowych, ich wymiar ze względu na niebezpieczeństwo przeciążenia młodzieży i wreszcie na należyte wykorzystywanie uczniowskich prac domowych podczas lekcji;

5) na aktualizację, która mimo znacznego podniesienia jej poziomu w ciągu ub. roku szkolnego, jest jeszcze dość często nadmierna, przesadna, niezawsze trafna, nudna albo i zgoła źle stosowana;

6) na dyscyplinę podczas lekcji, jako na nietylko niezmiernie ważny czynnik wychowawczy lekcji, ale i wskaźnik stanu wychowania w szkole; dyscyplina bowiem na lekcji nie

*) W dalszym ciągu skrót: S. G., a dla Rady Pedagogicznej: R. P.

**) Wł. Gałęcki: „Gimnazjum” 1934, str. 204.

***) Nawroczyński w „Higjenie szkolnej”, wyd. II, str. 232.

jest, rzecz prosta, wyłącznie wytworem życia lekcji, lecz wynika z całokształtu pracy wychowawczej szkoły; gdzie niema dyscypliny na lekcjach, tam niewątpliwie, poza faktem jakiegoś wyjątkowego niedołęstwa nauczyciela, kształcenie osobowości ucznia stoi wogóle pod znakiem zapytania.

Ponieważ nie jest rzeczą możliwą poparcie w krótkim artykule wszystkich wymienionych przez nas punktów przykładami z życia, ograniczamy się tylko do paru charakterystycznych przykładów z dziedziny aktualizacji:

Lekcja języka polskiego w klasie I-ej. Jedna z uczennicy czyta pracę domową p.t. „Przyszła wojna gazowa” zadaną w związku z omawianiem „Iljady”. Z treści pracy wynika, że lotnicy polscy wskutek mylnych informacji o ruchach wojsk nieprzyjacielskich, rzucili bomby gazowe na polską wieś i uśmiercili całą jej ludność. O żadnych możliwościach obrony ze strony ludności, o akcji L. O. P. P. uczennica nie wspomina. Nauczyciel zaś nie zareagował zupełnie na takie ujęcie tematu, lecz rozpoczął dyskusję na temat wojny, potem L. O. P. P.-u (wciąż nie nawiązując do przeczytanej pracy), a wreszcie przeszedł w sposób sztuczny do Greków. Skończywszy z Grekami, zadał niespodziewanie jako temat nowej pracy domowej „Znaczenie L. O. P. P.-u”.

Inny przykład — również z lekcji języka polskiego w klasie I-ej. Była to piąta (!) skolei lekcja, poświęcona opracowywaniu „Grunwaldu” Konopnickiej. Jeden z uczniów czyta pracę domową p.t. „Dawny Grunwald a dziś”; po krótkiej dyskusji nauczyciel zarządza ciche zajęcie piśmienne na temat: „W jaki sposób, my młodzież polska, mamy się przygotowywać do nowoczesnego Grunwaldu?” Na ten temat rozwija się następnie dyskusja pod kątem widzenia bliskiej wojny z jednym z sąsiadów. W dyskusji rychło znika zagadnienie przygotowywania się młodzieży do ewentualnej wojny, a natomiast mówi się ogólnikowo, bez porządku o wszystkim, co w takim czy innym związku pozostawać może z wojną, a więc o Hitlerze, o P.W., Z.O.K.Z., K.O.P., L.O.P.P., o gazach, magazynach amunicji i t.p. Nauczyciel wpada w trans aktualizacyjny i widocznie chce na jednej lekcji jaknajszerzej zaznajomić dzieci z techniką wojny na froncie i poza frontem, z jej potęgą i grozą. Gubi się w ten wszystkim myśl przewodnia lekcji a młodzież wygłasza stereotypowe zdania i ogólniki. W zakończeniu nauczyciel poleca uczniom rozwiązać w domu na piśmie to, co zrobiono w klasie.

Oprócz hospitowania lekcji nauczycieli istnieje jeszcze jedna możliwość „hospitacyjna” dla dyrektora, mianowicie *lekcje zastępcze* za nieobecnych nauczycieli, które pod względem pedagogicznym dadzą się bardzo znacznie wykorzystać. Specjalnie zaś pod względem dydaktycznym można je wykorzystać w ten sposób, że o ile dyrektor zna dostatecznie przedmiot, przeprowadza sam lekcję, względnie w swobodnej pogadance z uczniami czyni spostrzeżenia co do warsztatu pracy ucznia, jego zainteresowań w danym przedmiocie i t. p.

Takich lekcji zastępczych, wykorzystywanych dla celów dydaktycznych czy wychowawczych, winien mieć dyrektor po parę rocznie w każdej klasie. Okazji napewno nie braknie.

Jako rezultat hospitacyj winien dyrektor wykonać szereg czynności *pohospitacyjnych*: do najważniejszych z pośród nich należą:

- 1) bezpośrednio po lekcji, czego nieraz dyrektorowie zaniedbują, *konferencja z danym nauczycielem*, względnie także z nauczycielami-specjalistami czy praktykantami, którzy byli na lekcji obecni;
- 2) *Zapisanie* krótkie lub w razie potrzeby dokładniejsze przebiegu *lekcji*, treści konferencji i zaleceń pohospitacyjnych w *księdze hospitacyjnej dyrektora*, którą należy tak prowadzić, ażeby mogli się w niej zorientować przedstawiciele władz, wizytujący szkołę;
- 3) *ogólne omówienie spostrzeżeń hospitacyjnych* z wyciągnięciem odpowiednich praktycznych wniosków, na posiedzeniu R. P. lub komisji specjalnych przynajmniej raz na okres.

Pozatem, w stosunku do danego nauczyciela, winien dyrektor poczyniwszy spostrzeżenia na kilku lekcjach i wyrobiwszy sobie w ten sposób pogląd na stan jego pracy, wpisać syntetyczne *uwagi do arkusza spostrzeżeń*. I chociaż zdarzyć się może, że jakaś poszczególne lekcja nauczyciela wymagać będzie ze względu na jej strony dodatnie czy ujemne wciągnięcia do arkusza, to w każdym razie notatki w arkuszu, jak to się jednak zdarza, nie powinny być wyrazem jakby ścigania nauczyciela na lekcjach dla wyłapywania i podkreślania jego błędów. W ocenie bowiem czyto dorosłego czy nieletniego mądry pedagog zachowuje zawsze równowagę: szuka mianowicie wypadkowej wszystkich sił dodatnich i ujemnych, objawiających się w działaniu wychowanka. A jeżeli w elementach, składających się na tę wypadkową przeważają cechy ujemne, pracuje konsekwentnie nad tem, ażeby te cechy usuwać i pracuje tak długo, jak długo istnieją pozytywne widoki na to, iż elementy dodatnie wezmą górę; w stosunku zaś osobistym z wychowankiem nigdy nie zaniedba podkreślenia stron dodatnich jego pracy, choćby występowały one narazie w zbyt małym jakościowo i ilościowo stopniu. Zasada ta obowiązuje rzecz prosta i dyrektora; nie tylko bowiem w stosunku do uczniów, ale i do nauczycieli słowo „dyrektor“ równoznaczne jest ze słowem „wychowawca“.

Wracając do hospitacyj zaznaczyć należy, że są one najlepszymi manometrami, których strzałki wskazują na stan normalny pracy szkolnej, względnie mniej lub więcej niebezpieczne odchylenia z właściwego jej toru. Poza tem zaś, wysnute z nich wnioski ułatwiają dyrektorowi na początku roku szkolnego, organizację pracy, a na końcu ewentualne wystąpienie do władz z rzeczowymi projektami, dotyczącymi selekcji grona nauczycielskiego, wysunięcia kandydatów na kursy dokształcające i t. p. Przygotowują też hospitacje dyrektora teren dla wizytacyj przedstawicieli Ministerstwa i Kuratorjum, które siłą rzeczy mają już nieco inny charakter.

Racjonalne stosowanie hospitacyj przez dyrektora i niezłomna konsekwencja w realizowaniu płynących z nich wskazań niewątpliwie decyduje o powodzeniu pracy kierowniczej w dziedzinie nauczania: utrzymuje wysoki poziom napięcia tej pracy, kształci nauczyciela, koordynuje wysiłki grona nauczycielskiego, czyni z nauczania w szkole istotnie jednolitą całość.

I jeszcze jedna uwaga na marginesie rozważań naszych o hospitacjach. Jeżeli mianowicie mają one na celu utrzymanie odpowiedniego poziomu naukowego poszczególnych przedmiotów, to niema rzeczy bardziej przykrej, niż spotykane nieraz w szkole zjawisko, że *przedmiot, który zalicza się do specjalności dyrektora*, nie tylko nie jest przez niego otoczony dostateczną opieką, ale częstokroć, wyrażając się, obrazowo, leży.

A jednak szkoła, niezależnie od tego, czy dyrektor w większym lub mniejszym stopniu posiada znajomość (przynajmniej w zakresie gimnazjum) wszystkich przedmiotów, objętych programem, ma prawo oczekiwać, iż ze swojej wiedzy fachowej, ze swego zamiłowania i zapędu do danego przedmiotu da jej jak najwięcej, że zajmie się tym przedmiotem w szczególniejszej mierze i że — pomimo niesprzyjających nawet warunków — zrobi wszystko, ażeby poziom jego w szkole był możliwie wysoki.

Jeśli dyrektor nie ma tej ambicji, choćby formalnie zadość czynił wymaganiom władz i przepisów, w istocie nie spełnia należycie swego obowiązku.

WZAJEMNE HOSPITACJE NAUCZYCIELI.

Dyrektor winien umożliwić nauczycielom, czy to przez odpowiednie zbudowanie planu lekcyj, czy w inny sposób, wzajemne hospitowanie lekcyj, szczególnie, jeśli idzie o nauczycie-

li tych samych lub pokrewnych przedmiotów. Dyrektor rozciąga nad tą pracą opiekę, bacząc na to, by ten rodzaj współpracy grona był należycie wykorzystany; ażeby w związku z tem odbywała się wymiana zdań z odpowiedniami praktycznymi wnioskami pomiędzy nauczycielami młodszymi i starszymi, poszukiwaczami nowych form i rozwiązań, a zrutynizowanymi, silniejszymi w pedagogicznej sztuce i słabszymi i t. p.

Praca ta, łącznie z hospitacjami, ułatwi uzgodnienie metod nauczania i uczenia się na terenie szkoły, umożliwi utrzymanie (co wciąż akcentujemy) jednolitego frontu w nauczaniu, tego frontu, który zbyt często przez brak harmonijnej współpracy nauczycieli jest — ze szkodą dla zasadniczych celów szkoły — załamywany.

PRACE PIŚMIENNE.

Prace piśmienne i notatki młodzieży wymagają wciąż jeszcze większej niż dotychczas uwagi dyrektora. Wizytacje bowiem nieraz wykazują, że nauczyciele często nie dociągają do przewidzianego w programie minimum zadań klasowych i domowych, że nieodpowiednie dobierają tematy, że zbyt długo prace uczniów, wzięte do korekty, zatrzymują u siebie, że niedostateczną zwracają uwagę na korektę uczniów, że dają t. zw. klasówki na kilka dni przed końcem okresu w atmosferze zupełnie niesprzyjającej takiej pracy, mającej nietylko posmak, ale często wyrażnie i cel klasyfikacyjny, że wreszcie nierzadko zupełnie nie dbają o zaprawianie uczniów do estetycznego utrzymywania zeszytów.

Te wszystkie rzeczy winien spostrzegać dyrektor i odpowiednio je korygować; w praktyce robi to dość często dopiero wizytator.

Szczególnie *sprawa planowego doboru tematów* nie może odbywać się bez — tak czy inaczej zorganizowanej — współpracy i kontroli dyrektora, zwłaszcza gdy chodzi o starszych, zrutynizowanych lub początkujących, młodych nauczycieli. Rzecz prosta kontrola ta, względnie sankcja dyrektora na wybrane tematy nie może odbywać się tak, jak to się działo w jednej ze szkół, gdzie dyrektor miał codzień wypchane kieszenie kartkami, zawierającymi tematy do aprobaty, i ostatecznie nie wiedział, co z tym fantem robić.

Dyrektor musi baczyć na to, by tematy wiązały się z życiem i pracą szkoły, a w szczególności, żeby zgodne były z zakresem osiągniętej w danym momencie przez ucznia wiedzy i

sprawności. Co się zaś tyczy oceny i rezultatów prac piśmiennych musi dopilnować, ażeby nauczyciel nie ograniczał się tylko do zamazywania na czerwono zeszytów uczniowskich, bez stosowania przemyślanej, systematycznej, rzeczowej, dającej pozytywne rezultaty korekty zadań, dokonywanej wspólnie z uczniami, i żeby podczas klasyfikacji wyniki tych zadań brał pod uwagę w związku z całokształtem pracy ucznia w danym przedmiocie.

Perjodycznie i dorywczo dokonywane przez dyrektora kontrole prac piśmiennych, względnie obserwacje poczynione przez niego w tym kierunku podczas hospitacji, winny znaleźć odzwierciedlenie w konferencjach z poszczególnymi nauczycielami i w ogólnych uwagach na posiedzeniach R. P. lub komisji specjalnych, a w sumie, za cały rok, we wnioskach do planu pracy dydaktycznej na rok następny.

Nie może też dyrektor nie wykorzystać corocznie w pełni materiału, jaki dają *prace piśmienne maturalistów*. Jakkolwiek w pewnej mierze, jeśli chodzi o oceny słabe lub bardzo dobre prac maturalnych, wynikać one mogą z przypadkowego procentu wybitnie zdolnych lub niezdolnych w danym zespole, to w każdym razie przeciętne wyniki są zawsze wykładnią dodatnich i ujemnych stron nauczania w szkole, między innymi także w zakresie umiejętności ujmowania przez młodzież i rozwijania zagadnień w postaci prac piśmiennych.

KLASYFIKACJA.

Zasadnicze kryteria i formy oceny uczniów są wyraźnie ustalone w S. G. §§ 78—84. Dotyczą one naturalnie nie tylko nowego, ale i wymierającego gimnazjum. Wobec tego jest rzeczą najważniejszą, ażeby dyrektor cały swój wysiłek włożył w ścisłe przestrzeganie tych kryteriów przez grono nauczycielskie i ażeby przez należyty swój współdziałanie w pracach szkoły mógł odstąpić od tych zasad niezwłocznie prostować, szczególnie, jeśli idzie o klasyfikację roczną.

Doświadczenia wizytacyjne wykazują, że dyrektor nie zawsze dostatecznie zwraca uwagę i reaguje na brak należytej egzekutywy u nauczyciela, że dopuszcza do tego, iż oceny są nieraz przypadkowe lub w pewnym znaczeniu „polityczne“ (np. dla zastraszenia ucznia, z powodu niedowierzania uczniowi, dla wywarcia nacisku na opiekę domową i t. p.), albo fałszywe przypisywanie w klasyfikacjach okresowych w ciągu roku pomiędzy oceną dostateczną i niedostateczną, że wreszcie ostateczna ocena

nie jest oceną pracy ucznia od początku roku szkolnego, lecz tylko za ostatni okres. Przykładów na to przytoczyć możnaby wiele.

Pozatem trzeba niestety stwierdzić, że istnieje jeszcze w niejednej szkole „polityka klasyfikacyjna”: a więc oceny z łaski, promocje „na odchodne”, nieuzasadnione promowanie z zastrzeżeniem zupełnie słabych uczniów.

Nie ulega też wątpliwości fakt, niedoceniany przez dyrektorów, że wielu nauczycieli nie rozumie dobrze wskazań Statutu, skoro słyszy się w terenie takie glosy, jak np. „Teraz to właściwie nie można dawać ocen niedostatecznych, gdyż wszystko trzeba dokładnie opisywać!”

Może być, że wynika to i z tego, że dyrektor, źle rozumiejąc intencje władz szkolnych, za dużo każe nauczycielom opisywać, zapisywać, protokółować i t. p., ale w każdym razie jest to nieporozumienie zasadnicze. Polega ono zresztą na tem, że nauczycielstwo naogół przyjęło tylko Statut do wiadomości, zwróciło raczej uwagę na formę, a nie zgłębiło treści, podciągnęło nieraz jego wskazania pod swoje ustalone koncepcje zamiast wziąć zeń nowego ducha.

Wracając zaś do klasyfikacji należy wyraźnie stwierdzić, że czas już najwyższy na przełamanie ujemnej w tej dziedzinie psychozy niektórych nauczycieli i sfer rodzicielskich co do kryteriów, decydujących w klasyfikacji, a która to psychoza tak fatalnie zaciążyła nad poziomem naukowym niektórych naszych szkół.

Należyce przygotowana i obiektywna ocena wyników pracy rocznej czy egzaminu ucznia jest jedną z podstaw sprawnego funkcjonowania organizacji nauczania w szkole. Za utrzymanie w praktyce tej zasady w całej pełni odpowiedzialny jest dyrektor.

UWAGI KOŃCOWE.

Zamykając te uwagi, zdajemy sobie dobrze sprawę z tego, jak trudny jest do ujęcia problemat: „dyrektor w szkole”. Wiemy też, że w problemacie tym, obejmującym rzeczy proste, zwyczajne zjawiska życia codziennego w szkole, a równocześnie rzeczy niezmiernie trudne i subtelne, tkwi jeden pewnik: nikogo przygotować, wyuczyć (w całym tego słowa znaczeniu) na dyrektora nie można.

Można naturalnie przy pomocy specjalnych studjów dać komuś w tym względzie wiele pożytecznych, koniecznych, ważnych wiadomości, ale poza całym formalnym i materialnym przy-

gotowaniem jest jeszcze coś takiego, czego żadne specjalne studjum nie wykształci: osobowość, człowiek. Rola bowiem osobowości dyrektora-dydaktyka na terenie szkoły należy do tak doniosłych czynników, że aż decydujących o powodzeniu całości kształtu pracy szkolnej.

Dyrektor, którego osobowość nie wyraża się w nieustannym, twórczym dążeniu, mogącem powstać jedynie na gruncie rozumienia rzeczywistości ogólnoludzkiej, ogólnopolskiej i najbliższej środowiska i na przemyślanym, aktywnym wobec niej stosunku, nie może pogłębiać swym wpływem osobowości nauczycieli, ani nadawać właściwego tonu wychowawczo-naukowego szkole. Nie zdoła dokonać tego dyrektor, który nie odnajduje w sobie człowieka żywego, czującego, umiającego istotnie współżyć z ludźmi, z gronem nauczycielskim, z młodzieżą — człowieka, który z obowiązujących go formalnych przepisów i reguł wyciąga istotną treść, treść żywą, bez czego nie uda się nikomu pokierować należycie żywym procesem wychowania — człowieka, który przeniknięty do głębi swoją ideą przeżywa to, czem się żyje w szkole, i w tych przeżyciach znajduje źródło, z którego czerpie niegasnący zapal, niezmożoną wytrzymałość.

Łącząc zaś najgłębsze cechy wewnętrzne człowieka z zewnętrznymi, trzeba dodać, że nie może być dobrym dyrektorem człowiek, który nie jest, w możliwie głębokiem znaczeniu, człowiekiem kultury.

Powtarzając słowa jednego z współczesnych autorów (B. Suchodolski, „Kultura i wychowanie“ 1933) możnaby tak zatem w jednym zdaniu zamknąć to, co powinno cechować dyrektora-dydaktyka.

„Oprócz wiedzy, dającej umiejętność, oprócz praktyki, zapewniającej doświadczenie, posiadać powinien każdy inne jeszcze kwalifikacje: wytrzymałość energii projektodawczej i realizatorskiej, owocność wyobraźni szkicującej cele, ostrożność i umiar decyzji, moralną równowagę i uczciwość, zapal i subtelność, poczucie odpowiedzialności“.

A tak ujęte zagadnienie sprowadza nasze uwagi do jednej rzeczy. Oto wszyscy, którzy jesteśmy odpowiedzialni za szkołę, musimy przedewszystkiem wejść w siebie, pogłębić swój wewnętrzny stosunek do pracy, zrewidować jeszcze i jeszcze raz nasze metody, biorąc pod uwagę i to, co jest wyraźnie powie-

dziane, polecane, napisane i to, czego nie można narzucić, nakazać, co stanowi swego rodzaju imponderabilia.

Tego wymaga życie. Tego bezwzględnie wymaga nowa szkoła, którą właśnie budujemy, a która ma być przecie podstawą nowego życia w państwie.

Tydzień Szkoły Powszechnej

2.X. — 8.X.1934.

TADEUSZ POŹNIAK.

Kilka uwag o akcji niesienia pomocy działwie szkół powszechnych przez młodzież szkół średnich.

Celem niniejszego artykułu jest podanie szerokim sferom nauczycielskim naszego Okręgu kilku wiadomości o tem, jak powstała, jaki cel sobie wytknęła i jaki postęp dotychczas uczyniła zapoczątkowana u nas niedawno akcja niesienia pomocy materialnej przez młodzież szkół średnich najuboższej działwie szkół powszechnych Brzeskiego Okręgu Szkolnego.

Właściwą, początkowo nieświadomą może nawet zakresu, jakiby w przyszłości objąć mogła, inicjatywę niesienia pomocy działwie szkolnej przez młodzież innych szkół, przypisać należy nauczycielstwu i młodzieży szkolnej.

W wielu szkołach Okręgu pojawiały się samorzutnie ze strony młodzieży wysiłki niesienia pomocy koleżeńskiej przez działwę poszczególnych oddziałów i całych szkół ubogim dzieciom tej samej lub innej szkoły. Bezspornie była to w sposób naturalny rodząca się nowa i wyższa forma dość szeroko dotychczas praktykowanego, wzajemnego kontaktowania działwy różnych szkół, utrzymywanego zapomocą już to korespondencji międzyszkolnej wśród młodzieży szkół Okręgu i Państwa, już to wzajemnych odwiedzin szkolnych, już to wreszcie niesienia przez działwę pomocy materialnej najuboższym kolegom-rówieśnikom.

Zjawisko to, przybierające stale na mocy, wykazujące częstokroć nietylko znaczną szerokość zasięgu, ale nierzadko i pewną głębię ideową, domagało się ujęcia go w takie formy organizacyjne, któreby z jednej strony wysokowartościowy kapitał uczuć altruistycznych młodego pokolenia obudzały i wzbożaczały, z drugiej zaś strony — stwarzały dlań celowe i najwdzięczniejsze ujście, przez które młodzież mogłaby sama dojść do zbawienne i radosne skutki swych wysiłków.

Specjalnie ważne znaczenie w akcji ma szeroka rozpiętość poszczególnych jej ogniw w terenie — rzeczby można — jej duża rozległość w przekroju poziomym — szkoła powiatu ostrołęckiego bierze w opiekę pograniczną szkołkę w stolińskim.

Budzące się bowiem, a odpowiednio przez wychowawców pielęgnowane, uczucie wdzięczności ze strony dzieci bardzo dalekich szkółek poleskich, darzonych ciepłem serc swych, nieznanym, ale pamiętających o nich, rówieśników czy kolegów z centralnych polaci kraju — stworzy mocny kontakt duchowy działający nawet najodleglejszych od siebie szkół Okręgu, wnosząc ważny przyczynek do kształtowania się mocnych powaliny emocjonalno-intelektualnych pod korzystny rozwój pierwiastka społeczeństwa państwowego w zbiorowej duszy przyszłych obywateli kraju.

Z drugiej strony — skierowanie pomocy materialnej miejskich szkół do najuboższych szkółek wiejskich, zawierające w sobie łatwo zrozumiałą dla młodzieży odpowiedniość takiej losy jej uczucia, uprzątnięcia niezaprzeczalnie w dostatecznym stopniu jej akcję, dając tej akcji zdrowy podkład gospodarczy, w sensie zarówno kooperacji, jak i świadomej przydatności czynu.

Podana w części urzędowej niniejszego Dziennika, tymczasowa instrukcja organizacyjna tej akcji, podkreśla w swym pierwszym ustępie — pierwszorzędno znaczenia moment wychowawczy podejmowanej opieki szkół średnich nad szkołami powszechnymi. Oczywiście, że analizując zjawisko drugostronnie, t. j. w kierunku przeciwnym — od szkoły powszechnej do opiekuńczej średniej, dochodzi się również do przekonania, że pomyślnie rozwinięta akcja stać się może dla młodzieży obu typów szkół jedną z głównych części żywej szkoły wychowania obywatelsko-państwowego, będącego, jak wiadomo, głównym zadaniem nowej szkoły polskiej.

Działatwa bowiem szkoły powszechnej nie może ograniczyć się jedynie do roli biernego odbiorcy; mogłoby to nawet okazać się w konsekwencji dla niej szkodliwe. Musi ona pomyśleć o objawach wdzięczności dla swych starszych kolegów, musi nauczyć się uważać upominki za własność szkoły, a co za tem idzie, zatroszczyć się w szczególny sposób o konserwację otrzymanych pomocy naukowych, które trzeba będzie w następnym roku szkolnym oddać do użytku młodszym kolegom i t. d.

Z teje samej instrukcji, zwłaszcza z końcowego jej ustępu, gdzie mowa o szczególnie troskliwym inwestowaniu pedagogicznym ze strony Dyrekcji Szkół u początków podejmowa-

nej akcji, wynika jasno, że pierwszorzędnym jej celem jest efekt moralny, że w pierwszej linii chodzi o uczuciowe związanie młodzieży z jej własną, zbiorową inicjatywą, że zatem prawdziwe dopięcie celu całej sprawy nastąpi jedynie wówczas, kiedy efekt kasowy będzie rzetelnym wyrazem duchowego wysiłku uczuciowego i wolowego młodzieży.

Uświadomienie powyższego momentu ogółowi młodzieży u wstępu jej pracy charytatywnej jest przeto kardynalnym warunkiem powodzenia sprawy i, jako takie, winno być ze szczególnem odczuciem i — *sit venia verbo* — finezją pedagogiczną wykonane.

Nic też innego, jak tylko wzgląd na ten ważny moment wychowawczy, zdecydował o stosunkowo skromnem, jakoby ostrożnem zaprojektowaniu zakresu akcji, widocznem również z jej schematu organizacyjnego we wzmiankowanej wyżej instrukcji.

Snopem opiekuńczym — że się tak wyrazić można — objęto narazie dwa powiaty Polesia: luniniecki i stoliński, w szczególności najuboższe szkółki tego przygranicznego pasa naszego województwa.

Obliczając bowiem bardzo ostrożnie możliwości finansowe poszczególnych zakładów średnich, jako przeciętnie cztery jednostki opiekuńcze (klasy, względnie organizacje uczniowskie), w zakładzie, liczącym 20 klas, — objęto opiekę 130 jednostek organizacyjnych (t. j. jednoklasówek, względnie kompletów lekcyjnych w szkole powszechnej wyżej zorganizowanej), w szkołach powszechnych obu wymienionych powiatów.

W ten sposób objęto opieką: 26 jednoklasówek, 12 dwuklasówek, 4 trzyklasówki i 4 czteroklasówki — w pow. luninieckim, 26 jednoklasówek, 4 dwuklasówki, 13 trzyklasówki, 1 czteroklasówkę i 1 pięcioklasówkę — w pow. stolińskim. Łącznie zatem rozciągnięto opiekę nad 81 szkołami tych powiatów.

Liczba ta nie wyczerpuje pełnej ilości wymagających opieki szkółek wiejskich. Trzydzieści i dwie z pośród tych najbiedniejszych w obu powiatach pozostać musiały narazie bez opieki.

Dla tych szkół oraz innych — zarówno na Polesiu, jak i w Białostockiem, trzeba będzie poszukać pomocy. I pomoc ta się znajdzie.

Przytoczenie powyższych kilku liczb, dotyczących zakresu i organizacji przedsięwziętej sprawy — miało za cel ogólne zorganizowanie czytelnika w jej całokształcie, oraz uświadomienie mu w pewnej mierze optymizmu kalkulacyjnego akcji.

Możliwego obrazu całości dopełnić może jeszcze ujawnienie jednego z kryteriów, któremi kierowano się w przydziale szkół jednostkom opiekuńczym — jest niem mianowicie możliwa zwartość terenowa szkolek, obejmowanych opieką przez dany zakład średni (gimnazjum, seminarjum, szkołę zawodową), któraby ułatwiła odwiedzenie szkół objętych opieką przez wycieczkę młodzieży opiekującej się temi szkołami.

Na koniec uwag, któremi podzieliłem się z czytelnikiem, pragnąłbym podkreślić konieczność duchowego zwania się nauczycielstwa i młodzieży, szczególnie w pierwszym etapie tej podjętej, żmudnej, ale jakże pięknej i obiecującej — pracy. Wychowawcy obu typów szkół potrafią w swej inwencji pedagogiczno-społecznej nadać temu postulatowi, odpowiednią w ich przekonaniu pedagogicznem, — ze zrozumiałych względów w różnych miejscach różną, — skuteczną formę realną.

Tajemnica powodzenia sprawy leży w dobrej woli i zapale ludzi do niej powołanych.

A jak wiele — początkowo za niemożliwe do przeprowadzenia okrzyczanych rzeczy — wspomnieć choćby T^owo P.B.P. S.P.) — dzięki zapalowi nauczycielstwa i młodzieży oraz rozbudzonemu przez nie przekonaniu dla sprawy wśród starszego społeczeństwa, okazało się w końcowym wyniku chlubą dla jej pionierów, tak i w tym wypadku zgrany zapal szkoły niewątpliwie zdoła nietylko wszcząć, ale i przeprowadzić nowe, pożyteczne dzieło dla budującej się w szkole przyszłości Państwa Polskiego.

ALEKSANDER CZERNECKI.

O konieczności zakładania i rozszerzania bibliotek szkolnych.

Problem czytelnictwa i związane z nim zagadnienie organizacji bibliotekarstwa staje się w dobie dzisiejszej dla nauczycielstwa postulatem niezmiernie doniosłym.

Pozostaje on w związku nie tylko z szeregiem socjalnych przemian, wywołanych reorganizacją współczesnej pracy umysłowej, lecz przede wszystkim z rekonstrukcją naszego szkolnictwa, z radykalną zmianą dotychczasowych systemów pedagogicznych i dydaktycznych.

Jeśli rozpatrzmy to zagadnienie ze stanowiska socjologa, zauważymy, że technika współczesnej pracy umysłowej — przez udostępnienie książki — zmierza do odciążenia pamięci, — jeśli natomiast podejmiemy do niego ze stanowiska postulatów dzisiejszej szkoły polskiej, nakładającej na nas najwyraźniej z jednej strony obowiązek „wzbudzenia trwałego zainteresowania do czytelnictwa“, a z drugiej pobudzanie młodzieży do samodzielnego, nawet indywidualnego zdobywania wiedzy — dojdziemy do przeświadczenia, że problem czytelnictwa i bibliotekarstwa musimy poddać gruntownej rewizji.

Dla uzasadnienia tego wystarczy uprzytomnić sobie, że myśl Förstera: „szkoła i biblioteka uzupełniają się wzajemnie, żadna z nich nie posiada ogółu czynników, kształcących, lecz obie razem — wszystko“, jest wysuwana jako naczelne hasło współczesnej szkoły polskiej.

Oceniając należycie rolę książki, jako niezbędnego dziś środka naukowego i jako znakomitego uzupełnienia naszych zabiegów wychowawczych, wypada z kolei zastanowić się nad stanem dzisiejszego czytelnictwa i bibliotekarstwa.

Przez długi już okres czasu obserwujemy z głębokim smutkiem proces zaniku czytelnictwa.

Proces ten, trudny do obiektywnego naświetlenia z braku perspektywy czasowej tłumaczymy sobie groźną rywalizacją kina, radia, sportu i t. p. czynników, wobec których rzekomo jesteśmy bezsilni.

Akcja nasza w kierunku przywrócenia książce właściwego jej stanowiska ogranicza się zazwyczaj do reklamowego — by się tak wyrazić — udziału naszego w tygodniu propagandy książki, bez głębszego osobistego wniknięcia w źródła zła, które tkwi niestety — w szkole, ściślej w nas samych.

Jeśli bowiem przyjmujemy, że głównym zadaniem książki jest zaspakajanie żądzy wiedzy i dostarczanie przeżyć estetycznych, musimy równocześnie przyjąć, że do zrealizowania tych postulatów powołana jest przede wszystkim szkoła.

Jeśli zaś z kolei zapytamy, co w tym kierunku uczyniła, musimy odpowiedzieć, że niewiele, że wszelkie w tej dziedzinie akcje miały charakter raczej dorywczy, a nie świadomie konsekwentny i metodyczny.

Do tego metodycznego i konsekwentnego wpajania w młodzież kultu książki zmuszają nas obecnie nowe programy, które najzupełniej zmieniły dotychczasowe ustosunkowanie się szkoły do lektury.

W związku z tem pozostaje sprawa biblioteki szkolnej.

Dotychczas biblioteka była najczęściej bezczynną, bierną, zdawała się kryć cel swego istnienia w samej sobie. W szkole dzisiejszej natomiast biblioteka musi być tworem czynnym, aktywnym, postępowym, musi zerwać z dawnym kultem dla pałaty starości, musi, jak się pięknie wyraził J. Dewey, być „żywą siłą wychowawczą w organizmie społecznym“.

Stąd wniosek, że dotychczasowa biblioteka nasza musi ulec reorganizacji; muszą z niej zniknąć te wszystkie książki, które odstręczają dziecko nieodpowiednim poziomem, lub zniechęcają oschłym i natrętnym moralizatorstwem, a ich miejsca muszą zająć te, w których umysł dziecka znajdzie jasną odpowiedź na dręczące je problemy współczesnego życia, lub takie, które pełne są promiennego piękna, w których zaklęte są łzy i uśmiechy duszy ludzkiej.

Aby jednak biblioteka była tworem żywym, nie wystarczy poprzestawianie na półkach szeregu książek, nie wystarczy nawet powiększanie przez bibliotekarza pozycji inwentaryzowanych, ożywi ją bowiem nie biuralistyczny formalizm, lecz bezpośrednia świeżość zainteresowań tych, dla których księgozbiór tworzymy, możliwość czynnego współdziałania dzieci w powstawaniu i powiększaniu się biblioteki.

Dotykamy tu nadto dwu ważnych spraw:

1) wychowawczego znaczenia udziału dzieci w tworzeniu księgozbioru;

2) praktycznego rozwiązania sprawy nabywania książek.

Zajmijmy się najpierw problemem pierwszym. W ostatnich czasach zżyliśmy się z przeświadczeniem, że książek zasadniczo nie kupuje się, lecz pożycza. Ma to ten skutek, że po opłaceniu abonamentu pochłaniamy je bez głębszego wnikania w ich treść i bez troski o ich stan i wygląd. Inaczej ustosunkowujemy się do książki, nabytej na własność. Czytamy ją uważnie raz i drugi, szanujemy ją, nawiązujemy z nią nic przyjaznego współżycia.

Podobne zjawisko łatwo zaobserwować wśród młodzieży. Jak często książka wypożyczona wraca do nas w opłakanym stanie! Jeśli natomiast młodzież będzie w bibliotece szkolnej miała książki, które zakupi z własnych dochodów, napewno otoczy je większą troską, a przede wszystkim zechce je poznać, zechce w nich znaleźć rekompensatę za wyłożone na nią fundusze.

Równie ważne są korzyści praktyczne. Wskutek bowiem ogólnych tendencji oszczędnościowych, przy zakładaniu, czy rozszerzaniu bibliotek nie można liczyć wyłącznie na pomoc materialną Władz. Sprawę tę musimy rozwiązać własnymi siłami.

Sposobów rozwiązania jest wiele. O jednym wspomniałem powyżej. Polega on na tem, że młodzież w grupach, klasach, czy zbiorowo, gromadzi fundusze na zakupienie książek, bądźto ze składek, bądź z imprez, przedstawień i t. p. W jednej np. szkole założono piękną bibliotekę jedynie z dochodów, jakie grupa uczniów otrzymywała ze sprzedaży bezużytecznych papierów, zbieranych wśród kolegów w ciągu roku. Dużą pomoc może okazać w akcji tej starsze społeczeństwo, Komitety Rodzicielskie i t. p.

Przedstawiona metoda nie jest oczywiście jedyną. Niektóre szkoły odświeżają swój księgozbiór w ten sposób, że wypożyczają perjodycznie pewne komplety książek z bibliotek publicznych lub prywatnych, inne przez wymianę z sąsiednimi szkolnymi bibliotekami. Ta ostatnia metoda może być w naszych warunkach łatwo realizowana, wymaga tylko ustalenia pewnych wytycznych*).

Reasumując powyższe uwagi dochodzimy do następujących wniosków:

*) Byłoby pożądanę, aby sprawa ta znalazła oddźwięk na konferencjach rejonowych.

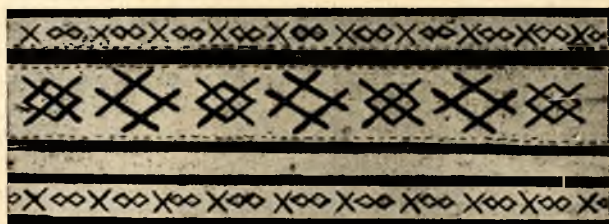
1) Nowe reforma szkolna wymaga od nas zorganizowania, względnie zreorganizowania bibliotek szkolnych.

2) Racjonalnie zorganizowana biblioteka szkolna stanowi niezbędne uzupełnienie nowoczesnie pojętej pracy pedagogicznej i dydaktycznej.

3) Współczesna szkoła musi metodycznie dążyć do krzewienia kultu dobrej książki.

4) W pracy nad tworzeniem, czy rozszerzaniem bibliotek winniśmy się oprzeć na własnych siłach, wyzwalając w tym kierunku inicjatywę młodzieży i rodziców.

Zrealizowanie wysuniętych postulatów nie jest trudne; wymaga tylko pewnej inwencji nauczycielstwa, świadomego produktywności zalecanych metod.

K. MIRECKI.

Nauczyciel a jego rola w akcji T-wa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych na terenie samorządów.

Przyczyny powstawania wszelkich związków, organizacji, stowarzyszeń, towarzystw i t.p. są tak różnorodne, że trudno by je było wszystkie wyliczyć. Jedną z przyczyn powstania całego szeregu instytucyj była konieczność życiowa. W ostatnich latach zaistniała taka konieczność życiowa, która zmusiła społeczeństwo polskie do zajęcia odpowiedniego w tym wypadku stanowiska, w wyniku czego powstała nowa instytucja pod nazwą T-wa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych. Nliema prawie zakątka na obszarze całej Rzeczypospolitej, gdzieby nie słyszano o tej, tak pożytecznej instytucji, którą podniesiono do rzędu instytucyj wyższej użyteczności. Rozwój swój T-wa P. B. P. S. P. zawdzięcza zrozumieniu idei T-wa przez pewne warstwy społeczne na czele z nauczycielstwem, które z tytułu swego stanowiska i zawodu w pierwszych szeregach pośpieszyło z ofiarną, bezinteresowną pracą w kierunku gromadzenia funduszków na cele T-wa. W pracy swej pozaszkolnej znalazło nauczycielstwo w idei T-wa P. B. P. S. P. jeszcze jedną formę pracy społecznej, której wyniki pozytywne dają niezaprzeczoną satysfakcję, oraz dają możność śmielszego patrzenia w przyszłość tym, którzy w normalnym rozwoju szkolnictwa powszechnego widzą podniesienie stopy życia materialnego i moralnego najszerzych warstw społecznych.

W związku z pracą nauczyciela w T-wie P. B. P. S. P. należałoby zastanowić się nad tem, jakie funkcje jemu w udziale przypadły, a jakieby mu najbardziej odpowiadały, czy to z tytułu stanowiska oświatowca, czy też z tytułu stanowiska osoby zawodowo zainteresowanej. Trzeba stwierdzić, że większość, a nawet w wielu wypadkach i całość prac w kołach T-wa P. B. P. S. P. jest prowadzona wyłącznie przez nauczycielstwo. Weźmy wieś, gdzie jest jedno-klasowa szkoła i gdzie jedynym inteligentem jest nauczyciel, tam siłą faktu staje się on nietylko tym motorem, który pobudza do kulturalniejszego życia otaczając

go społeczeństwo, ale jednocześnie jest prawie jedynym wyko-
nawcą wszelkich prac, związanych z prowadzeniem tej lub in-
nej organizacji, czy instytucji, zanim nie wyszkoli odpowied-
nych pomocników z pośród otoczenia.

Podobnie przedstawia się praca w kołach T-wa P.B.P.S.
P., gdzie nauczyciel, pomimo istniejącego zarządu koła, który
sam stworzył, pełni z konieczności funkcje prezesa, sekretarza i
skarbnika tak długo, aż wyszkoli lub dobierze sobie odpowied-
nych współpracowników. Pomimo takiego stanu nauczyciel po-
winien zwrócić szczególniejszą uwagę na ten dział pracy, który
najwięcej odpowiada jego stanowisku i dzięki któremu może
bardzo wiele zdziałać na rzecz akcji T-wa P.B.P.S.P.. Jest to
dział propagandy. Roczne doświadczenia wykazały, że nauczy-
ciel potrafi być gorliwym propagatorem idei T-wa P.B.P.S.P. i w
tej roli powinien dalej działać, pobudzając coraz to szersze
warstwy społeczne do czynnego brania udziału w akcji na rzecz
T-wa P.B.P.S.P.

Aby propaganda dała jak najlepsze wyniki, trzeba w swo-
im planie działania zwrócić specjalną uwagę na sam teren dzia-
łania. Przedewszystkiem propagandą swoją należy objąć takie
tereny, które mogą dać w wynikach dużo. Mam tu na myśli
teren samorządu wiejskiego i miejskiego.

Na terenie samorządowym winien nauczyciel wykorzy-
stać wszystkie swoje wpływy i rozporządzalne argumenty, aby
akcja na rzecz T-wa P.B.P.S.P. znalazła tutaj odpowiedni od-
dźwięk i poparcie.

Pracą propagandową należy objąć wszystkie komórki sa-
morządowe, poczynając od rad gromadzkich, a kończąc na sejs-
mikach i wydziale wojewódzkim. Na tym terenie należy wy-
korzystywać wszelkie możliwości. Na posiedzeniach rad gro-
madzkich, gminnych, miejskich, na posiedzeniach sejmiku i wy-
działu powiatowego oraz wojewódzkiego z okazji omawiania
spraw oświatowych powinny być wygłoszone odpowiednie prze-
mówienia, należycie uargumentowane przez nauczycieli-samorzą-
dowców lub przez osoby, przychylnie nastawione przez nauczy-
cielstwo do pracy na rzecz T-wa P.B.P.S.P. Nawet w rozmó-
wach indywidualnych z samorządowcami należy szerzyć oświa-
domienie, że rozwój T-wa P.B.P.S.P. leży w interesie samorzą-
dów, na których ciąży ustawowy obowiązek dostarczania lokali
i urządzeń dla celów szkolnych. Należy stale urabiać opinię, że
wysiłek w kierunku budowy szkół powszechnych, podjęty przez
T-wo P.B.P.S.P., w wielkim stopniu odciąża finansowo samo-

rządy przez udzielanie im bezprocentowych długoterminowych pożyczek i przez wypłacanie samorządom z funduszków T-wa P. B.P.S.P. bezzwrotnych zasiłków na budowę szkół.

W propagandzie na rzecz akcji T-wa P.B.P.S.P. na terenie samorządów najlepszymi argumentami, przemawiającymi za celowością popierania rozwoju tego T-wa, będą dane liczbowe, t. j. ilość pieniędzy, otrzymanych przez samorzady z funduszków T-wa oraz , co zatem idzie, stale wzrastająca ilość własnych izb szkolnych, których wynajmu nie trzeba opłacać, jak również i to, że dość duża ilość miejscowych ludzi znajduje zarobek przy budowie szkół. W argumentacjach należy mocno uwypuklać i to, że współpraca samorządów w rozwoju T-wa P.B.P.S.P. oraz pozytywne ustosunkowanie się samorządów do wszelkich poczynań T-wa może w tej dziedzinie, t. j. w dziedzinie dostarczenia odpowiednich i dobrze urządzonych lokali szkolnych, postawić samorzady na wysokości swego zadania i przyczyni się także w dużej mierze do całkowitego zrealizowania ustawy o powszechnym obowiązku szkolnym.

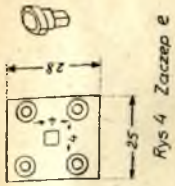

I n s t r u k c j a Państwowego Urzędu W. F. i P. W. o wykonaniu łyżew dzieciennych sposobem domowym.

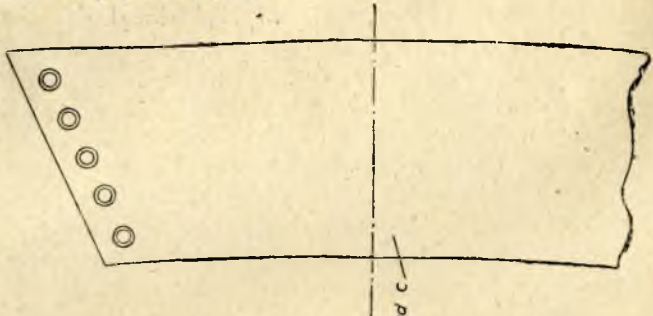
1. Charakterystyka. Łyżwy „Dezet“ przeznaczone są do masowego użytku wśród dzieci i młodzieży, jako sprzęt, dający się wykonać łatwym i bardzo tanim sposobem domowym. Koszt wykonania takim sposobem jednej pary łyżew nie przekracza zł. 1.20.

2. Opis. Części składowe łyżwy „Dezet“ są następujące (rysunek): a — drewniana oprawa, b — ostrze stalowe lub żelazne, c — okład skórzany ze sznurowadłem, d — nakładki blaszane, e — zaczep żelazny ze śrubami. Ponadto potrzebna jest blaszka żelazna z otworem owalnym, którą przymocowuje się do obcasu.

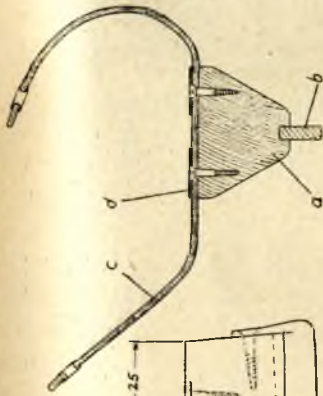
3. Sposób wykonania

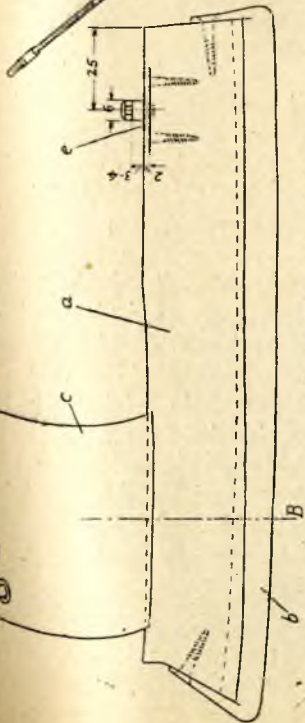
Rys 4 Zaczep e

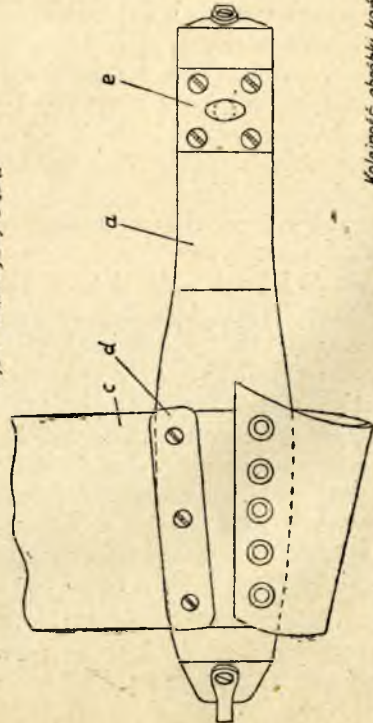
Rys 5 Okład c

Rys 3 Przekrój A-B

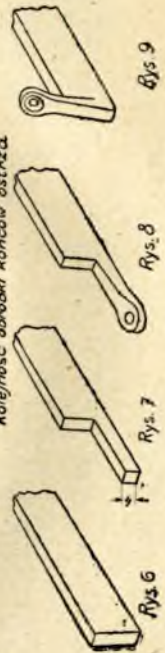

Rys 1 Widok łyżwy z dołu

Rys 2 Widok łyżwy z góry

Kolejność obróbki końców ostrza

Rys 9

Rys 8

Rys 7

Rys 6

R.N. 098.

Łyżwy dzieciinne „DEZET”

a — O p r a w a. Wyciąć klocek drewna jesionowego, lub dębowego (młody dąb) w kształcie prostopadłościanu 5×7 cm., długość — zależnie od wielkości łyżew. Na węższej ścianie narysować kształt łyżwy widzianej zgóry (rys. 2), przyczem długość oprawy w górnej płaszczyźnie winna być równa długości buta. Po linii narysu obrobić klocek strugiem, lub najlepiej piłką krętownicą. Obrobiony klocek przepiłować wzdłuż w poziomie szerokości, wskutek czego otrzymuje się dwa identyczne co do kształtu drewnienka. Drewnienka te sheblować tak, aby w przekroju poprzecznym otrzymać trapez, jak na rys. 3. Wzdłuż całego drewnienka, w dolnej jego części wyciąć rowek o głębokości 3—4 mm, szerokości równej grubości ostrza łyżwy. W górnej części drewnienka w miejscu rozszerzenia wyrobić wgłębienie pod podeszwę buta. Pozatem w miejscach przymocowania okładu i zaczepu należy wyciąć wpusty dla nich. Przód i tył drewna powinien być odpowiednio skośnie ścięty (rys. 1), a dolne brzegi zaokrąglone (rys. 3.).

b — O s t r z e. Przygotować sztabki żelazne grubości 4—5 mm, szerokości 15 mm, a długości większej o 8 cm od długości oprawy (w górnej płaszczyźnie). Końce tych sztabek wyciąć skośnie piłką (rys. 7.), w przednim końcu pod kątem 60—70%, w tylnym pod kątem mniejszym (rys. 1.). Końce pozostałego po wycięciu ostrza sklepać na gorąco w kształcie uszka, w którym przebić otwór 3—4 mm na śrubkę (rys. 8), poczem na gorąco zagiąć do góry (rys. 9). Sztabce ostrza nadać na całej długości lekkie wygięcie (rys. 1). Ostrze osadzić w rowku oprawy i po dopasowaniu przytwierdzić na końcach śrubkami.

c — O k ł a d. Ze skóry (gatunek „blanc“, „jucht“ lub „falader“) wykrajać kawałek w kształcie trapezu, którego bok krótszy wynosi 16 cm, dłuższy 23 cm, zaś szerokość 6.5 cm. Wymiary te odnoszą się do łyżew, których długość oprawy (w górnej płaszczyźnie) nie przekracza 22 cm, dla większych łyżew stosuje się odpowiednio wymiary okładu 18 cm x 26 cm x 8 cm. Linje podłużne powinny mieć lekkie wygięcia ku przodowi. Dla ściągania sznurowadłem wybić wzdłuż krótkich boków skośnych po 4—5 otworów w odległości 1 cm od krawędzi. W otwory te można wstawić dla wzmocnienia oczka metalowe.

d — N a k ł a d k i. Okład skórzany przymocowuje się do oprawy łyżwy dwiema nakładkami blaszanymi. Nakładki długości 70—80 mm, szerokości 10 mm i grubości 1 mm posiadają po 3 otwory dla śrub.

e — Z a c z e p d o o b c a s a. W blaszce prostokątnej o wymiarach 25 mm x 28 mm i grubości 2 mm wywiercić 4 otwo-

ry dla umocowania śrubkami blaszki do oprawy, oraz 1 otwór pośrodku dla zaczepu, rozbijając go dornikiem na wymiar 4×4 mm. Sam zaczep sporządza się ze śruby czworokątnej z łebkiem lub z nita. Łebek zbija się, a potem opiłowuje na kształt owalny; grubość łebka powinna być najmniej 3 mm, wysokość zaś nóżki najwyżej 6 mm, z czego 3 mm przeznaczone jest na zanitowanie. Tak przygotowany zaczep wnitowuje się od spodu w blaszce, poczem całość przytwierdza śrubkami do oprawy. Miejsce przytwierdzenia wybrać tak, żeby wypadło ono na środku obcasa.

Powszechny Uniwersytet Korespondencyjny.

Od szeregu lat na terenie Polski działa Powszechny Uniwersytet Korespondencyjny, który daje możność kształcenia się każdemu i to bez względu na miejscowość, w której się znajduje.

Twórcą tej tak pożytecznej placówki jest p. Janusz Jędrzejewicz, b. premier i min. oświaty. Rozumiejąc wielkie trudności, piętrzące się przed pokoleniem wojennem, które wróciło z wojny do pracy w tak bardzo zmienionych warunkach, oraz chcąc przyjść z pomocą ludziom pracy, rozsianym po najdalszych zakątkach kraju, postanowił stworzyć szkołę, przychodzącą do tych, którzy sami przyjść do niej nie mogą.

Powszechny Uniwersytet Korespondencyjny rozwijał stopniowo swą działalność, tworząc coraz to nowe kursy. Z wielu obecnie prowadzonych kursów należy zwrócić uwagę na kurs szkoły powszechnej; ujęto go w 3 poziomy, odpowiadające 7 klasom szkoły powszechnej; obejmuje on 11 przedmiotów; całość została opracowana w 90 zeszytach, tak, że zastępuje całkowicie podręczniki. Kurs ten obsługuje liczną rzeszę uczniów ze środowisk miejskich, wiejskich oraz armji. Drugim jest kurs nauki obywatelskiej. W 10 zeszytach ujęte zostały w sposób planowy niezależnie od programu szkolnego wiadomości o ustroju, życiu gospodarczem i społecznem Polski. Kurs ten ma za zadanie przygotować uczącego się do świadomego życia obywatelskiego w ramach własnego państwa.

Obok kursów zorganizowane są stałe porady dla samouków, gdzie udziela się wszelkich informacji, w zakres samouctwa wchodzących: wskazuje się odpowiednie książki i podręczniki, odpowiada się na zapytania, dotyczące istniejących szkół ogólnokształcących i zawodowych; jest to jakby życzliwy i kompetentny doradca we wszelkich sprawach, związanych z samokształceniem.

Każdy więc, kto chce uzupełnić swoje wiadomości i pogłębić wykształcenie, kto interesuje się zagadnieniami naukowymi i społecznymi, może zwrócić się do Powszechnego Uniwersytetu Korespondencyjnego w Warszawie, Al. Róż 2, gdzie otrzyma szczegółowe informacje o prowadzonych kursach, metodach nauki i opłatach za kurs.

h. k.

Z wydawnictw.

„Dziady“, ludowe misterjum zaduszne A. Mickiewicza, cena 60 gr.

Nakładem Woł. Zrzeszenia Chórów i Teatrów Ludowych w Równem (Kuratorjum O. S. Ł.) ukazała się opracowana przez St. Ilowskiego inscenizacja obrzędu zadusznego „Dziady“. — Inscenizacja posiada charakter misterjum, którego akcja rozgrywa się także wśród widzów. Komentarz reżyserski oraz dokładne uwagi techniczne pozwolą nawet przy najskromniejszych warunkach technicznych przygotować to piękne widowisko.

Książki nowonabyte do Centralnej Biblioteki Pedagogicznej.

<i>Ambroziewicz Wiktor</i> Sztandar szkolny. Warszawa. 1934.	7007.
<i>Björkstén Elli.</i> Gimnastyka kobiet. cz. I. Kraków. 1929.	6777.
<i>Brandstätter Michał.</i> Z doświadczeń rodziców i nauczycieli.	6767.
<i>Brockhaus F. A.</i> Handbuch des Wissens in vier Bänden. T. I—IV. Leipzig. 1926.	7028, 7029, 7030, 7031.
<i>Dańciewiczówna, J.</i> Jak realizować nowy program języka polskiego cz. II. Warszawa. 1933.	6996.
<i>Dmowski Roman.</i> Przewrót. Warszawa. 1934.	7020.
<i>Dyvonne.</i> Pojedynek serc. Powieść. Warszawa, 1933.	6776.
„Dziecko i Matka“ Dwutygodnik za rok 1933. Warszawa.	6771.
„L'Education“ Miesięcznik za r. 1932/33.	7027.
<i>Fałkowski Zygmunt.</i> Cyprjan Norwid. Warszawa, 1933.	6754.
<i>Fanciulli Józef.</i> Czar dziecięctwa. (Bib. Dzieł Pedag. Warszawa. 1931.	6730.
<i>Feriere A. dr.</i> Samorząd uczniowski. Lwów.	6786.
<i>Gayówna, D.</i> Nauczanie przyrody żywej. cz. I. Warszawa. 1933.	7012.
<i>Goetel Ferdynand.</i> Podróż do Indyj. Warszawa. 1933.	6785.
<i>Golański Michał.</i> Szkolnictwo powszechne w Białymstoku. (Rys. hi- storyczny i rozwój w dobie dzisiejszej). Białystok. 1934.	7001.
<i>Green, George H.</i> Marzenie na jawie. Warszawa. 1933.	6787.
<i>Green Julian.</i> Adrjanna Mesurat. Powieść. Warszawa, 1934.	7049.
<i>Halpern, Ignacy Dr.</i> System pedagogiczny Jana Śniadeckiego. War- szawa, 1919.	6736.
<i>Hertz Aleksander.</i> Klasyki socjologii. Warszawa, 1933.	7015.
<i>Hoszevska Wł. Dr.</i> Zajęcia praktyczne w zakresie kultury życia co- dziennego w szkole powszechnej. Warszawa, 1933.	7013.
„L'Illustration“. Tygodnik za rok 1933. Paris.	6744.
<i>Jaxa-Bykowski, L. Dr.</i> Współdziałanie domu i szkoły w wykształce- niu przyrodniczym młodzieży. Lwów.	6790.
<i>Kasprowiczowa Marja.</i> Dziennik cz. III — IV. Bunt - Pojed- nanie. Warszawa. 1933.	6778.
<i>Klemensiewicz Z.</i> Opieka rodziny nad mową dziecka. Warszawa, 1932.	6765.
Kodeks postępowania karnego.	6997.

- Krawczyk Marjan.* Ćwiczenia cieleśne w szkole powszechnej (Realizacja nowego programu). Warszawa, 1933. 7009.
- Kuchta Jan, Dr.* Psychologia dziecka wiejskiego a praca szkolna. Warszawa, 1933. 6992.
- „Kwartalnik Historyczny“ za rok 1933. Lwów, 1933. 6774.
- „Kwartalnik Klasyczny“ za rok 1932. Lwów, 1932. 6998.
- „Kwartalnik Klasyczny“ za rok 1933. Lwów, 1933. 6999.
- „Kwartalnik Psychologiczny“ za rok 1931. Poznań, 1931. 6757.
- „Kwartalnik Psychologiczny“ za rok 1932. Poznań, 1932. 6756.
- „Kwartalnik Psychologiczny“ za rok 1933. Poznań, 1933. 6774.
- Lenkowski Stanisław.* Z życia i kultury Antyku T. I. Lwów, 1934. 7024.
- Mac Cunn John.* Kształcenie charakteru. Zagadn. etyczno-pedagog. Lwów. 6788, 6789.
- Malczyńska E. Dr. i Gilewicz, A. Dr.* Materiały i wskazówki do nauczania historii ziemi Czerwińskiej (do r. 1772. Lwów, 1933. 7004.
- Maughem-Somerset.* Skrawek ziemi. Powieść. Warszawa, 1933. 7019.
- Moore, Ernest, Carrol.* The Story of the United States By Those Who Made It. Westwood Village. 7002.
- Morcinek Gustaw.* Śląsk (Cuda Polski). Poznań. 6781.
- Moszczeńska, W. i Mrozowska, M.* Przewodnik metodyczny do podręcznika historii na I kl. gimnazjalną. Lwów, 1933 7018.
- Michalina Mościcka (Praca zbiorowa). Warszawa, 1933. 7008.
- Mirski Józef.* Współdziałanie młodzieży w pracy wychowawczej szkoły. Lwów, 1932. 6764.
- Nawroczyński Bogdan.* Uczeń i klasa. Lwów, 1931. 7022.
- „Ochrona Przyrody“ Rocznik za rok 1933. Warszawa. 7050.
- Oksza, J. (J. Kisielewska).* Historia rozwoju ruchu kobiecego do połowy XIX w. według dzieła Lily Braun. Płock. 7004.
- „Oświata Polska“. Kwartalnik za rok 1932. Warszawa. 6751.
- „Oświata Polska“ za rok 1933. Warszawa. 6772.
- Palgrave Francis, T.* The Golden Treasury. Washington, 1932. 7000.
- Papee Stefan.* Wielkopolska wczoraj i dziś. Lwów, 1933. 6758.
- Patri Angelo.* Nauczyciel w wielkim mieście. Warszawa, 1933. 7010.
- „La Petite Illustration“ za rok. 1933. Paris, 1933. 6745.
- Pohoska Hanna.* Historia w szkole powszechnej. Warszawa, 1933. 7021.
- Pomirowski, Leon.* Nowa literatura w nowej Polsce. Warszawa, 1933. 7005.
- „Walka o nowy realizm. Warszawa, 1933. 7006.
- „Praca ręczna w szkole“. Kwartalnik za rok 1932. Warszawa. 6747.
- „Praca Ręczna w szkole“. Kwartalnik za rok 1933. Warszawa, 1933. 6749.
- „Przegląd Geograficzny“. Czasopismo. Organ Polskiego Tow. Krajoznawcz. za r. 1932. Warszawa, 1932. 6750.

- „Przegląd Pedagogiczny“. Tygodnik za r. 1933. Warszawa, 1933. 7026.
- „Revue Universitaire“. Miesięcznik za rok 1933. Paris. 6743
- Rocznik Statystyki Rzeczposp. Polskiej za rok 1929, Warszawa, 1929. 7032.
- Rudniański Stefan*. Technologia pracy umysłowej. Higjena, organizacja, metodyka. Warszawa, 1933. 7014.
- Russel Bertrand*. Wychowanie a ustrój społeczny. Warszawa, 1933. 6784.
- Sandiford Peter*, prof. Szkolnictwo angielskie. (Bib. Dzieł Pedagog.). Warszawa, 1927. 6737.
- „The School Review“ za rok 1933. Chicago. 6746.
- Schrott Andreas*. Kształcenie charakteru dziecka w rodzinie. Warszawa, 1933. 6779.
- „Schulreform“. Miesięcznik za rok 1933. Wien, 1933. 6740.
- „Schweizerische Lehrerzeitung“. Tygodnik za rok 1933. Zürich, 1933. 6741.
- Skala inteligencji Bineta-Termana. cz. I — Tekst. Lwów, 1932. 6782.
- Skala inteligencji Bineta-Termana. cz. II — 28 tablic. Lwów, 1932. 6763.
- Skopowski Cz. Dr.* Organizacje młodzieży szkolnej. Bibliografja. Kraków, 1933. 6753.
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego. T. I—XIV i XV cz. I i II. Warszawa. 7033 — 7048.
- Służba Ojczyźnie. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość. 1915 — 1918. Warszawa, 1929. 7017.
- Sośnicki K. Dr.* Podstawy wychowania państwowego. Lwów 6782, 6783.
- Spasowski Wł. Dr.* Zasady samokształcenia Warszawa, 1923 6738.
- Studencki S. M.* Jak obserwować dzieci. Wyd. II. Warszawa, 6769, 6770.
- Szelągowski Adam*. Rewolucja francuska. Lwów, 1934. 7025.
- „Szkoła Specjalna“. Kwartalnik za rok 1931/32. Warszawa 1931/32. 6748.
- Szuman Stefan*. Psychologia ćwiczeń cielesnych. Warszawa, 1932. 6761.
- Thulin I. G.* Gimnastyka małych dzieci. Kraków, 1931. 6759.
- Wąsowicz Józef Dr.* Jak powstaje geograficzna mapa szkolna. Warszawa, 1932. 6766.
- Weresajew, W.* Dwa krańce. Powieść. Warszawa, 1933. 6995.
- Weresajew, W.* Siostry. Powieść. Warszawa, 1933. 6993.
- „Wiadomości geograficzne“. Miesięcznik za rok 1932. Kraków, 1932. 6752.
- „Wiadomości Historyczno-Dydaktyczne“. Lwów, 1933. 6775.
- Wierna służba. Wspomnienia uczestniczek walk o niepodległość. 1910 — 1915 rok. Warszawa, 1927. 7016.

<i>Wrzos Konrad.</i> Oko w oko z kryzysem. Reportaż z podróży po Polsce. Warszawa. 1933.	699.
<i>Wycech Cz.</i> Wytyczne prace w ogniskach i oddziałach Z.N.P. Lublin. Z teorii i praktyki wychowania. Praca zbiorowa. Warszawa. 1933.	6780. 6755.
<i>Zarembina, E. i Roguska, Z.</i> Pożegnanie szkoły. Warszawa. 1930.	6768
<i>Zdrojewski Eugenjusz.</i> Szkolnictwo polskie w Niemczech. Warszawa. „Zeitschrift für Pädagogische Psychologie“. Miesięcznik za rok 1933. Leipzig, 1933.	7023. 6742.
<i>Ziemnowicz M.</i> Motywacja postępowania i jego ocena w życiu szkolnem. Warszawa.	6760.
<i>Życzkowski Józef Dr.</i> Śpiewnik szkolny. cz. I Pieśni treści historycznej. Kraków.	7011.

Adres Redakcji i Administracji: Brześć n.B.
Kuratorium Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

Materiały do części nieurzędowej nadsyłać należy pod adresem Kuratorium O. S. B.

Cena prenumeraty rocznej Dziennika Urzędowego 6 zł.
Cena pojedynczego numeru 60 groszy.

Ogłoszenie na okładce: cała strona 100 zł., $\frac{1}{2}$ strony 60 zł.
 $\frac{1}{4}$ strony 30 złotych.
Ogłoszeń w tekście nie umieszczamy.
Konto P. K. O. Nr. 30527.

Odbito w Drukarni „LITERACKIEJ” w Brześciu n. B.
z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

DUBICA PAŃSTWA SZKOŁA ROLNICZA ŻEŃSKA

kolej. — DUBICA, Agencja poczt. — OTOKI.

Szkoła ma na celu przygotowanie do życia gospodarczego i obywatelskiego młodych gospodyń, wracających do pracy w wiejskich gospodarstwach, przez udzielenie im wiadomości ogólnych, teoretycznych oraz praktycznych w zakresie gospodarstwa kobiecego, jak: hodowli bydła, świń i drobiu, mleczarstwa ogrodnictwa, pszczelnictwa, gotowania, pieczenia, przetworów owocowych i mięsnych, prania, szycia, kroju, haftu oraz sztuki.

Uczennice wykonują zajęcia praktyczne w szkolnym gospodarstwie domowym, ogrodowym, rolnym i podwórzowym.

Nauka trwa 11 miesięcy: od 15 listopada do 15 października. Warunki przyjęcia: a) ukończenie 16 lat, a nieprzekroczenie 24 lat życia; b) ukończenie najmniej 4 oddziałów szkoły powszechnej.

Do podania należy dołączyć: 1. życiorys, własnoręcznie napisany, w którym należy podać ilość rodzeństwa, zajęcie rodziców, obszar gospodarstwa rodziców w ha, ilość inwentarza, przyczynę zapisania się do szkoły rolniczej. 2. Metrykę urodzenia. 3. Świadectwo szkolne w oryginale, wzgl. uwierzytelnionym podpisie. 4. Zobowiązanie rodziców co do regularnego uiszczania opłat szkolnych i utrzymania w internacie.

Ostateczne przyjęcie uczennic następuje po miesięcznym okresie próbnym.

Uczennice mają zapewnioną opiekę i utrzymanie w internacie szkolnym. Koszt utrzymania wynosi 25 zł.

Uczennice niezamożne, a pilne mogą się starać o ulgi w opłatach szkolnych.

Nauka bezpłatna.

Bliższych informacji udziela Kierownictwo Szkoły.

Uwaga do planu pracy Ogniska metod. biologji.

W ciągu roku szkolnego 1934/35 Ognisko metodyczne biologji organizuje nie 2 a 3 konferencje rejonowe..

Trzecia konferencja odbędzie się w dn. 13 i 14.V.1935 r. z programem następującym:

a) Wycieczki w kl. I i II	indywidualnie
b) Wiosenne prace w ogrodzie szkolnym	grupy
c) Referaty sprawozdawcze z lekcji	grupy
d) Ćwiczenia praktyczne	indywidualnie.
e) Komunikaty	indywidualnie

Miejsce konferencji zostanie ustalone i podane do wiadomości później.

Szkoła Rolnicza fundacji im. Janiny Wydźdzanki z nauką rybactwa w Duboi. powiat pinski.

Stacja kolejowa i poczta Juchnowicze. Tel. Nr. 6.

Czas trwania nauki 11 miesięcy: od 15 stycznia do 15 grudnia. Szkoła posiada własne gospodarstwo rolne, hodowla ryb, rybackie, ogród, sad i pasiekę, w których uczniowie odbywają obowiązkową praktykę. Całkowite utrzymanie w internacie w tym samym koszcie 25 zł. miesięcznie. Niezamożni mogą starać się o przyjęcie do szkoły przez pośrednictwo swych gmin o zniesienie tej opłaty, lub też o całkowite stypendjum na jej pokrycie. Poza tem każdy uczeń obowiązany jest wpłacić na początku roku szkolnego 5 zł. wpisowego, oraz 10 zł. kaucji zwrotnej na zabezpieczenie wyrządzonych ewentualnie szkód. Ze względu na ograniczoną ilość miejsc, zgłoszenia należy nadsyłać już obecnie.

Do podania należy dołączyć:

- a) życiorys, własnoręcznie napisany, w którym należy podać ilość rodzeństwa, zajęcie rodziców, obszar gospodarstwa rodziców w ha, ilość inwentarza, przyczynę zapisania się do szkoły rolniczej,
- b) metrykę urodzenia na dowód, że kandydat ukończył 17 lat, a nie przekroczył 24 lat życia,
- c) świadectwo szkolne w oryginale, wzgl. uwierzytelnionym odpisie,
- d) zobowiązanie rodziców co do regularnego uiszczania opłat szkolnych i za utrzymanie w internacie.

Ostateczne przyjęcie uczniów następuje po miesięcznym okresie próbnym. Bliższych informacji udziela Kierownictwo Szkoły.

BINOFON

2-u lampowy odbiornik radiowy z wbudowanym głośnikiem do sieci lub na baterje.

**Produkt Państwowej Wytwórni Radio i Teletechn.
w Warszawie.**

Odbiera wszystkie większe stacje europejskie.

Do nabycia w firmie

Nasz Sklep Uranja

Oddział w Brześciu n/B., 3-go Maja 5.

Na spłaty w 10 miesięcznych ratach.